

Forskeres sære spørgsmål

Livet som uni-akademiker har mange understrømme. Debat og afprøvning af hinanden er selve livsnerven. De stillede spørgsmål til andre bliver helt centrale for diskursen.

Spørgetiden efter presentation af papers – især ved konferencer – er fx en helt overset genre i forskerlivet:

”Spørgetiden, der følger efter en konference-presentation, er i den grad en akademisk manddomsprøve, i nogle tilfælde endda med stærke psykologiske undertoner”, mener **professor Cary Cooper**, organisationspsykolog fra Lancaster Universitet.

Måden, der spørges på, former forløbet. Men ofte forsvinder eller afspores temaet dog helt, fordi spørgsmål har underliggende dagsordener, som respektløst sætter spørgeren i fokus og ikke interesserer sig for oplægsholderen.

Det er indpakket i sære akademiske ritualer, rutiner og udtryk: Det venlige spørgsmål, det vævende spørgsmål, det obsternasige spørgsmål, det bedrevidende spørgsmål eller det uforståelige spørgsmål.

Professor Cooper giver et selvoplevet eksempel i en særlig kategori:

Hør hvor klog jeg er-spørgsmålet

”Jeg gav en presentation ved en international konference, og bagefter var der spørgetid. En tilhører gik i gang med et heftigt udfald, der varede mindst 20 minutter. Faktisk var der tale om en mindre forelæsning. I starten mente jeg at kunne høre, at der var et spørgsmål på vej, men så forsvandt det igen, og derefter var hans ’forelæsning’ så i fuld gang.

Ordstyreren var en meget venlig person, og konferencen foregik i et land, hvor det ville være uhøfligt at forhindre en anden i at tale færdig, hvorfor vedkommende fik lov at fortsætte indtil publikummet til sidst begyndte at sive. Heldigvis fortsatte mini-forelæsningen over i frokostpausen, så ordstyreren måtte se sig nødsaget til til at rejse sig op og takke ham med henvisning til, at der nu var frokost. Det var med stor lettelse, for pausen var efterhånden snart forbi.

Der udbrod en henrykt applaus. Ikke for mit indlæg, men for ordstyreren for at have standset spørgerens ordstrøm”.

Se side 28: ”Konferencens undervurderede genre: Spørgetiden”

AU-massefyring

Bespærelser på 200 mio. giver udsigt til hundredvis af fyringer. Ansatte skyder skylden på ledelsens store strukturreform

3

Tobak renere end medicin

Nogle forskningscentre siger nej til forskningspenge fra tobaksindustrien. Men medico-industriens penge lugter da lige så meget, siger skeptiker

7

Aalborgs økonomikaos

Hvorfor var der ikke styr på økonomistyringen? Og skævvrider de interne bevillingsmodeller mellem fakulteterne?

8

INTERVIEW

ANALYSE:

Uddannelsesstjek-udvalget 12-15

LEDER

Fra student til arbejdskraft

2

En bestillingsopgave

- fra politikere og embedsmænd i Finansministeriet?

13

INTERVIEW

Kvalitet = relevans

- bliver et centralt spørgsmål for udvalgsarbejdet, der også skal opstille standarder for uni-uddannelserne.

15

INTERVIEW

Masters-gedemarked

Masteruddannelser er ukontrollerede og derfor ikke kvalitetstjekkede, advarer professor, som har trukket sig

18

TEMA:

Helmuth Nyborg fuskdomt 21-25

Sat i gabestokken

En af Nyborg-klagerne fortæller, hvordan han føler sig mistænkeliggjort som whistleblower og hvordan UVVU har behandlet klagen selektivt

22

Mere politik end forskning

Nyborg opfordrer til internationale protester mod en uretfærdig dom. Og sympatien strømmer ham i møde fra et freakshow af racister og nazister

24

Fra student til arbejdskraft

Forbindelse med forårets lærerkonflikt spæde mange, at uni'erne stod som de næste på listen til at blive presset til at få mere undervisningstid ud af sine ansatte. Vi havde regnet med at det ville ske i forbindelse med næste overenskomst, men det er allerede kommet – blot i en mere raffineret form end en arbejdsmarkedskonflikt.

Det sker ved hjælp af økonomisk pression i form af den såkaldte "studiefremdrifts-reform", som tvinger uni-ledelserne til at piske de ansatte og studerende til at lave mere for pengene: de studerende skåret i SU og universiteterne bliver truet med økonomiske konsekvenser, hvis ikke de studerende kommer hurtigere igennem studierne. Og alt sammen skal selvfølgelig ske uden tab af kvalitet i undervisningen. Uni'erne vil miste hundredevis millioner kroner, hvis ikke de leverer den centralt bestemte studietid (se FORSKERforum 268).

Uni-ledelserne vil derfor skubbe aben videre og lægge ansvaret for hurtigere studerende over på underviserne: Hvis vi ikke kan undervise hurtigere, er vi nok ikke dygtige nok. Minister Østergaard formulerede det på den måde, at professorerne nu skal til at undervise mere!

For at følge op på den planøkonomiske tankegang har Østergaard nedsat et udvalg, som han brander positivt som "Kvalitetsudvalget". Et mere neutralt navn ville være "Uddannelsesstjek-udvalget", med stærk (fag-)økonomisk slagside. Ifølge kommissoriet skal udvalget belyse uddannelsernes kvalitet, relevans og sammenhæng i uddannelserne. Men kynisk set er grundsynet

allerede fastlagt i kommissoriet og udvalgets sammensætning, nemlig at "relevans" i sig selv er et kvalitetskriterium. I denne forstand handler bundlinjen om jobrelevans; viden erstattes med jobkompetencer.

“Uddannelse kan standardiseres og produktivitets-optimeres som et industriprodukt. Det er Sanders "Fra tanke til faktura" oversat til undervisning: "Fra student til arbejdskraft".

Væk er alle visioner om at uddannelse også er dannelse. Borte er den Humboldt'ske tankegang, at de studerende selv skal kunne vælge og sammensætte fag efter egen interesse. Borte er den interesserede students mulighed for at tage studieophold i udlandet eller tage supplerende fag for at udvide sin faglige horisont. Borte er muligheden for fordybelse. Og borte er den langsomme studerendes mulighed for at bruge ekstra tid til at udfolde sine talenter til det optimale.

Regeringens politik er desværre præget af opfattelsen af, at uddannelse er en udgift og tilsætning. Den kan der spares på, uddannelse kan standardiseres og produktivitets-optimeres som et industriprodukt. Det er Sanders "Fra tanke til faktura" oversat til undervisning: "Fra student til arbejdskraft".

Udviklingen fra det Humboldt'ske system med få studerende og forskningsfrihed til dagens masseuniversitet – hvor forskning og uddannelse i høj grad er politisk styret – rejser spørgsmålet, om det, vi kalder universiteter, egentlig er universiteter. Det er tankevækkende, at politikernes reformstorm og strammere styring – med Uddannelsesstjek-udvalget som sidste skud – har været drastisk, men uden særlig debat om, om det egentlig er den slags uddannelsesinstitutioner, vi ønsker?

Det er på tide at besinde sig og reflektere over, om politikerne med deres mange reformer har skabt det rigtige uddannelseslandskab og de rette forskningsmiljøer. I dag er det vanskeligt at se forskel på de forskellige universiteter; lovgivning, retningslinjer og fusioner har ensliggjort uni'er både forsknings- og uddannelsesmæssigt, og det økonomiske miljø er blevet gjort stærkt konkurrencepræget. Det er på tide at diskutere, om ensartethed er bedre end forskellighed? Om konkurrence er bedre end samarbejde? Om indlæring er bedre end uddannelse?

Endelig er der et andet spørgsmål, som trænger sig på i anledning af de mange reformer og aktualiseret af Uddannelsesstjek-udvalget: Hvem har egentlig mest indsigt i, hvad der er god kvalitet i uddannelse og forskning? Og hvem har mest indsigt i, hvilken uddannelse, der er relevant, og hvilken forskning, der er til gavn for samfundet?

Men denne vigtige debat om kvaliteten og indhold bliver ikke taget som en selvstændig debat, når den mudres ind i relevans-krav.

AU-massefyring i februar-marts

27. OKT. Rektor laver krise-orientering for fuldt auditorium.

Underskud på 100 mio. i 2012, 100 mio. i år, og for 2015 er der udsigt til et minus på 50 mio. Der skal trækkes i nødbremsen, har Bestyrelsen og Rektoratet besluttet: Regnskabet skal være i balance inden 2016, så derfor skal der spares 200 mio. kr., forklarede **rektor Brian Bech Nielsen** på en kriseorientering for de ansatte.

”Det er en træls dag”, sagde rektor. ”Bespareser betynder desværre afskedigelser. Hvor mange og præcist hvor er det for tidligt at sige, men det bliver i et omfang, så reglerne for større afskedigelsesrunder skal følges”, sagde han, og antydede dermed at flere hundrede bliver fyringsramte. Der bliver straks igangsat en proces, hvor der lokalt skal drøftes afværgeforanstaltninger og løsninger. Og 18. januar vil Bestyrelsen behandle budget og i februar/marts bliver der varslet, hvem der skal fyres.

100 mio. i forvaltningen – 100 mio. på det faglige

Halvdelen af besparelserne skal ske på administrationen og halvdelen på de faglige hovedområder og institutter. Rektor brugte ikke tid på at dissekere, hvorfor økonomien er løbet løbsk:

”Men kunne vi have forudset det? Svaret er ja, for der var et overblik sidste år,

efter Regeringen lavede 3-årige bevillingshorisonter. Vi kunne have taget besparelser dengang. Men det gjorde vi ikke; ledelsen var bekymrede for, om de ansatte kunne holde til det oven i den igangværende faglige udviklingsproces. Og desværre viser det sig nu, at vores fremskrivninger – især på vækst i eksterne bevillinger – var for optimistiske”.

Ansatte: Strukturefforens rolle?

Da Rektor var færdig med kriseredegørelsen, blev der åbnet for spørgsmål, og de to første spørgsmål afspejlede, at der blandt de menige på AU er opsparet et stort raseri over opslidende omkostninger de sidste år ved ledelsens drastiske struktureffore:

”Hvor meget er der brændt af på alt det reform-hurlumhej i de senere år, og hvor stor skyld har det i underskuddet? Det er os menige ansatte, som har mærket konsekvenserne. Og det er ikke os, der har tæret på fælleskassen; det har ledelsens dispositioner”, lød det første spørgsmål.

Den næste spørger foreslog en kriseløsning, hvor alle ansatte gik 1 pct. ned i løn: ”Til gengæld skal ledelsen give de ansatte medindflydelse, så vi igen får oplevelsen af, at det er vores universitet, og ikke herrefolkets i administrationen...”

Men rektor ville ikke diskutere strukturefforen: ”Jeg er enig i, at det er vores allesammens universitet. Lønnedgang er ikke drøftet som mulighed, og det er overenskomstmæssigt ganske udfordrende. Men ledelsen er åbne overfor alle input i denne proces, og vi arbejder med mere inddragelse af Jer. Men jeg vil gerne sige, at der bestemt ikke er nogen i administrationen, som vil være herrefolk. Jeg vil gerne appellere til, at vi omtaler hinanden med respekt...”

Ønske: Mindre nice-to-have

Økonomiprofessor Nina Smidt – kendt for at være meget kritisk overfor strukturefforens administrationsomkostninger – sagde:

”Vi forsker skal ud og tjene flere eksterne penge, men vi føler os forsømte. Universitetets kerneydelser er uddannelse og forskning, men i den kommende proces er det vigtigt – og det er ikke for at sige noget dårligt om administrationen – at support til kerneydelserne prioriteres højest. Der er kommet temmelig meget nice-to-have i stedet for need-to-have ...”

Indsigelse om læringsmål og eksplicit faglighed

I Forskerforum 269 havde professor Frank Furedi en kritik af læringsmål inkl. rationalet bag: "Læringsmål udarbejdes for syns skyld – og i ond tro". Underviserens rolle præsenteres i den klassiske Humboldtske tradition, hvor underviseren guider de studerende igennem deres læring; kendetegnet blandt andet ved, at der ikke er noget fastlagt mål med læringen. Som alle undervisere er bekendt med, er det en idealiseret fremstilling af læringsprocessen. Hvis vi skal forholde os til, hvordan universiteters virkelighed er, fremfor hvordan den burde være, er den enevældige professor blevet erstattet af en forhandlingssituation mellem en række aktører i læringsprocessen.

Furedi argumenterer afslutningsvis for, at bureaukratiet, ved ikke at behandle professoren som et voksent menneske, umyndiggør professoren. Dette er desværre ikke en korrekt konklusion. For hvor professoren i den Humboldtske tradition implicit kunne viderefremme kriterierne for fagligheden til de studerende, kræver masseuniversitetets virkelighed i dag, at fagligheden

kommunikeres eksplicit.

Når den fagansvarlige kopierer sidemandens læringsmål, og derved ikke tænker fagligheden ind i dem, bliver udarbejdelsen af læringsmålene netop reduceret til en bureaukratisk øvelse, der er fokuseret på anvendelsen af de korrekte nøgleord. Men gøres dette, er det ikke bureaukratiet, der umyndiggør professoren, men professoren selv, der glemmer, at det stadig er en af hans/hendes vigtigste opgaver at stå vagt for disciplinernes faglighed og gøre denne klar for alle øvrige aktører i læringsprocessen.

Så ja – masseuniversitetet stiller nye krav til, hvorledes der undervises, og fagligheden formidles, men det er nu engang den virkelighed, universiteterne er i. Derfor bør professorens fokus være på, hvordan læringsmålene kan anvendes til at styrke de studendes faglighed og forhandlingssituationen i læringsprocessen.

Vid.ass. Nicki Brochner Nielsen, CBS Business Administration and Philosophy (med speciale i læringsmål)

Tendentøst spørgsmål om SDU-forskere

Jeg kendte ikke bladet FORSKERforum og end mindre den af dette organs skribenter, der tegner sig 'jø'; men i går fik jeg bladets nr. 269 overrakt af en kollega. Han henviste til et afskedsinterview med rektor Jens Oddershede, der bl.a. bliver spurgt: "Hvad siger han til, at SDU's samfunds- og humanioraforskere har ry for at være de mest konservative og konservativt politiserende, med de mest kendte i historikeren Bent Jensen, økonomen Jørn Henrik Petersen eller hos velfærdsfaglige politologer".

Bortset fra den sproglige ubehjælpelighed, skal jeg kun konstatere, at jeg er mig, og jeg optræder ikke som del af en diffus masse; at jeg ikke ved, hvad det betyder "at være de mest konservative" eller "konservativt

politiserende"; at det er upassende at kolportere et "ry" uden antydning af "ryets" proveniens; at jeg ikke i nogen henseende genkender end sige anerkender spørgsmålets implicite postulat; at jeg godt nok er uddannet økonom, men i fyre år har været professor i socialvidenskab; og at det i et blad, der kalder sig FORSKERforum, er pinligt at kolportere sådanne indholdsløse og intetsigende udsagn, som i bedste fald afslører en afgrundsdyb uvidenhed.

So fühlte man Absicht, und man ist verstimmt.

Professor dr.phil. & lic.oecon. Jørn Henrik Petersen, Center for Velfærdsstatsforskning, Institut for Statskundskab, SDU

KU: Studiestram

KUs ledelse handlede efter krævet incit

Regeringens studiefremdriftsreform skal tvinge de studerende til at skære 7,6 måneder af deres studietid i 2020. Man kan mene at kravet er skadeligt for den frie studeren. Men hvordan kravet skal implementeres er op til de lokale ledelser, lød det fra uni-minister Morten Østergaard. Men da KU-ledelsen så kom frem med en konkret plan, blev den mødt af studenterprotester og pludselig havde ledelsen ikke længere opbakning fra minister Østergaard.

Så lige før der skulle afvikles store studenter-demoer trak KU-ledelsen så i land, og udsatte planen om stort set at afskaffe orlov for studerende samt kravet om at studerende skal bestå mindst 45 ECTS per år.

KU-ledelsen bøjede sig dermed for studenterpres og for en minister, som ikke vil opfattes som skurk af studenterne. Men KU-ledelsen holder dog stramminger i beredskab, varsler rektor Ralf Hemmingsen: "Men vi holder skarpt øje med studietiden og vedtager nye initiativer, hvis KU ikke er på ret kurs i 2015".

Studerne: Strammere KU-krav end nødvendigt

Da KU-ledelsens håndfaste implementering af "studiefremdriftsreformen" blev afsløret for offentligheden, blev mødt med massive studenterprotester. De protesterede dels principielt mod politikernes fremdriftsreform og dels mod at KU-ledelsen – med prorektor Lykke Friis som talsmand – havde sat overliggeren højere end det behøves.

Det afviste ledelsen: "Nej, mindre. Reformen indeholder nye regler om en obligatorisk tilmelding til 60 ETCT-point årligt uden mulighed for ubegrundet afmelding. Men ledelsen synes, at studerende på KU skal have mulighed for forsinkelser på op til 15 ETCT årligt", forklarede vicedirektør Anni Søborg.

Strafavgift vil koste 600 lektorstillinger

KU's ledelse havde forsøgt at strikke en model sammen, så ministeren får sine hurtige studerende, og universitetet ikke risikerer at miste 345 millioner kr. i 2020 (se FORSKERforum 268/oktober).

KU-ledelsens rationelle plan gik ud på, at studie-inaktive studerende skal presses ud, så de ikke forringer de studiestatistikker, som KU får bevillinger efter. Planen var kynisk, men rationel ud fra reformens incitaments-logik.

Mer-plan udsat

taments-logik, men det måtte de ikke

KU-ledelsen skræksscenario er nemlig, at KUs statistik ikke forbedres, hvorved man mister de 345 mio. Det svarer til omsætningen på jura-fakultetet gange halvanden. Eller hele Biologisk Institut. Eller 600 lektorstillinger, fremgik det af et statusnotat fra ledelsen.

”Reformen giver ikke en bonus, hvor KU får flere penge for at få studerende igennem studiet, derimod en straffeafgift, hvis vi ikke gør det”, fastslog KUs direktør.

Ministeriets diktat: Implementering lokalt på uni

Ledelsen havde først fået afslag på anmodninger hos uni-minister Morten Østergaard (R) om at udsætte fremdriftsplanen i mindst et år. Ministeriet dikterede den utaknemmelig implementering til det lokale niveau, til uniernes selvstyre.

Det skulle ske uden, at ministerens embedsmænd havde færdiggjort de bekendtgørelser, der kunne instruere universiteterne om, om hvordan de skal implementere. Reformen starter allerede i 2014, men instruks-bekendtgørelser er ikke færdige.

Bag den manglende instruks kunne ligge, at ministeren formentlig helst vil være fri for at være den, som fører kniven over de studerendes studieadfærd. Det overlod han uniernes selvstyre.

Ministeren underminerede KU-ledelsen

Men da KU-ledelsens konsekvente plan – som reaktion på fremdriftsreformens strafmekanismer – fremkaldte store studentprotester og fik omtale i Berlingske og Politiken. Og pludselig var KUs selvstyre til at finde lokale løsninger – som ministeriet havde pålagt dem – ikke længere så gyldigt, for ministeren havde lugtet, at sagen gav dårlig presse hos studenterne.

I Berlingske opfordrede ministeren KUs studerende til at brokke sig til deres ledelse. Og så gik han tilmed videre ved at trusselvurdere KU's reform-implementering som ulovlig, når der stilles krav om mindst 45 ECTS-point om året. Det er ”efter vores umiddelbare vurdering ikke foreneligt med universitetsloven og de uddannelsesregler, der gælder”.

Og med udsigt til, at Uni-ministeriets embedsmænd ville stille med argumenter mod KU-planen valgte KUs ledelse så at udsætte planen.

jø

DTU opfinder: Professor m.s.a.

Men kan uni-ledelser bare bevidst bryde aftaler, på forventet efterbevilling? – lyder spørgsmålet til tilsynsmyndigheden

Universiteterne har en stillingsstruktur for de ansatte, som er aftalt og forhandlet mellem Styrelsen for Videregående Uddannelser (UDS) og fagforeningerne. Den fortæller hvilke stillingskategorier, der findes, professor, lektor, adjunkt og så videre. Og til hver stillingskategori er der defineret stillingskrav m.m.

Men DTUs ledelse har uden at legalisere det indført sin helt egen stillingsstruktur ved i 2011 at tilføje en særlig kategori ”professor msa” (med særligt ansvar) i lønramme 37. Den er rettet mod eks-sektorforskere, som ikke har undervist, og som der ikke er undervisningsopgaver til. Derfor har DTU lavet en sideløbende professorkategori. På den måde blev der skabt en karrierevej for enkeltpersoner.

Internt på DTU er kategorien godkendt – bl.a. i samarbejdsudvalget – som et ordinært karrieretrin, selv om det ikke kan være ledelsen ubekendt, at det strider mod stillingsstrukturen. Den fremgår således af DTUs interne karrierediagram.

Opført som ordinær karrierevej

Og det var også i diagrammet, at styrelsen som tilsynsførende myndighed blev opmærksom på DTUs nye stillingskategori.

”DTU havde ikke bedt om godkendelse af stillingskategorien i ministeriet. Styrelsen blev opmærksomme på den i karrierediagrammet. Ministeriet bad derfor DTU om at forklare, hvordan dette kom ind i DTUs karrierestruktur, selv om det ikke er en del af stillingsstrukturen. Og der blev så afholdt et møde i april med DTU om sagen”, forklarer kontorchef Bente Olsen fra Styrelsen.

FORSKERforum har fået aktindsigt i referatet fra dette møde. Heraf fremgår, at DTU forklarede sig med at løse et presserende problem ved at oprette denne særlige kategori for at holde på nogle medarbejdere. Det var et forbigående problem (”en overgangs-problemstilling”), idet stillingerne var rettet mod bestemte medarbejdere og ikke mod nye, forklarede DTU.

Ministeriet godkendte efter omstændighederne

Hvad kalder ministeriet DTUs skabelse af sine egne stillingskategorier i strid med gældende aftaler?

”Stillingsstrukturen er en aftale mellem ministeriet og forhandlingsparten Akademikerne (tidl. AC, red.), men det er ikke en lov, så man kan ikke kalde det ’ulovligt’. Men af ministeriets mødesammenfatning fremgår, at der ikke må ansættes videnskabelige medarbejdere i stillinger udenfor stillingsstrukturen. Vi har dog forståelse for DTUs særlige problem med enkelte medarbejdere, og på mødet blev det aftalt, at Styrelsen ville tage initiativ til en forhandling med Akademikerne, så stillingskategorien for DTU undtagelsesvis kan benyttes efter en fælles forståelse med Akademikerne”, forklarer kontorchefen.

Men ministeriet skal som tilsynsmyndighed holde øje med, at uni'erne ikke begår noget lov- eller aftalestridigt, så hvorfor bad man ikke straks DTU om at få fjernet professor msa som en ordinær karrierevej, som den fremstår i organisationsdiagrammet?

”Det er signalet, når der står, at Styrelsen finder det i strid med stillingsstrukturaf-talen”.

Frit spil – på forventet efterbevilling?

DTU anførte, at det var en midlertidig foranstaltning for ca. 8 personer, og Styrelsen indskærpede, at der ikke må ansættes flere i kategorien, indtil sagen har været forhandlet mellem aftaleparterne. Men af lønoverbliksoversigten fremgår faktisk, at DTU har ansat 9 personer i kategorien.

Det er vel et brud på ministeriets pålæg?

”Det ved jeg ikke. Pålægget blev givet d. 3. april, så jeg går ikke ud fra, at DTU har ansat nogen i kategorien herefter. Det må FORSKERforum jo spørge dem om”, svarer kontorchefen.

Er læren af denne sag ikke bare, at uni-ledelser helt bevidst kan se stort på love, regler og pålæg – på forventet tilgivelse og efterbevilling?

”Nej. Styrelsen har påtalt aftalebruddet og søger nu at løse det fremadrettet i en forhandling mellem ministeriet og Akademikerne. Vi forudsætter at problemet løses her”.

Men DTU straffes ikke for helt bevidst at have brudt en aftale?

”DTU får kritik, og det er også straf i vores verden”, slutter kontorchefen.

jø

Forskningsmid

Dele af sundhedsforskningen vil ikke tage i
Men medicinalindustriens penge lugter ve

Penge lugter ikke, hedder det, men lugter forskningsmidler?

Det spørgsmål findes der forskellige svar på i den danske forskningsverden. For selv om midler fra det private erhvervsliv som regel modtages med kyshånd og applaus, findes der undtagelser.

Penge fra tobaksindustrien er således ikke lige velset alle steder. I Kræftens Bekæmpelse, der både støtter og selv bedriver forskning i Center for Kræftforskning, er der hejst gule flag ud for henholdsvis Det Obelske familie-fond og Augustinus Fonden – to velslåede fonde, der ellers begge har støtte til forskning som en del af deres formålsparagraf. Sådan er det også i Hjerteforeningen.

Kræft- og hjerteforeningerne vil ikke hæve tobakspenge fra de to fonde, der i fællesskab ejer selskabet Scandinavian Holding, som ejer 51 pct. af Scandinavian Tobacco Group. Det selskab hed tidligere Skandinavisk Tobakskompagni og producerede bl.a. cigaretmærket Prince. I dag producerer selskabet primært cigarer og pibetobak, og fondsmidlerne generes således stadig af tobakssalg.

Kræft- og hjerteforeninger: Etisk uholdbart

Forklaringen på at holde sig fra tobakspenge er enkel, oplyser **pressechef i Kræftens Bekæmpelse Claus Fahrenndorff**. Pengene i de to fonde kommer fra salg af tobak, og tobaksrygning er som bekendt en af de helt store årsager til kræftsygdomme.

I Hjerteforeningen har man det på samme måde. Der skal ikke blandes tobakspenge i den sundhedsforskning, de støtter: "Tobak er den enkeltstående risikofaktor, der har størst betydning for hjertedødelighed, så vi kan ikke etisk forsvare at tage imod midler fra den industri," forklarer **Morten Jørgensen, der er marketingschef i Hjerteforeningen**.

Han tilføjer ud over Obel- og Augustinus Fonden også Færchfonden. Færch var tidligere medejer af Skandinavisk Tobakskompagni, men aktierne blev solgt, og pengene er i dag investeret i andre virksomheder. Blandt de organisationer, Færchfonden støtter, finder man faktisk Kræftens Bekæmpelse, men Hjerteforeningen finder altså, at fondens midler stadig lugter for meget af røg.

Kan man bruge tobakspenge til kræftforskning? Nej siger Kræftens bekæmpelse. Ja siger flere universiteter.

Ingen lugtgener i Aalborg

Et sted, man ikke har de samme fine fornemmelser, er på Aalborg Universitet. Obels cigarfabrik blev grundlagt i Aalborg, og Det Obelske Familiefond er en af universitetets store velgørere. Blandt andet har fonden doneret 33 millioner kroner til oprettelse af 'Obel-professorer' på 5 forskellige områder – herunder sundhedsvidenskab – der skal rekrutteres blandt verdens førende forskere.

Og det er ikke mere end to måneder siden, at AAU's rektor Finn Kjærdsdam personligt blev tildelt en hæderspris på 250.000 kroner af fonden – 200.000 i donation til en sag, Kjærdsdam vælger, samt 50.000 ned i hans egen lomme.

Men Finn Kjærdsdam har ingen etiske kvababelser over at modtage penge fra tobaksindustriens fonde: "Jeg skal ikke tage stilling til, hvor ens fonds indtægter kommer fra. Vores vurderinger har været, at der ikke er noget uetisk i det, pengene bliver brugt til. Så vi sætter pris på den slags donationer".

Forskningsekspert: Medico-penge lugter

Men er det kun tobaksindustriens penge, der lugter?

Ikke hvis man spørger **Peter Gøtzsche**. Gøtzsche har netop udgivet den meget kritiske bog '**Dødelig medicin og organiseret kriminalitet**', hvor han retter særdeles hårde anklager mod medicinalindustrien for at korrumpere sundhedsvæsenet. Og i bogen sammenligner han netop medicinalindustriens kynisme med tobaksindustrien.

"Jeg kan ikke se den store forskel på tobaks- og medicinalindustrierne. Jeg mener, forretningsmodellerne er ens – man tager det ikke så tungt, hvor mange dødsfald, der er, bare der er indtjening. Begge industrier forårsager et kolossalt antal dødsfald. Efter hjertekarsygdomme og cancer er lægemidler den største dræber. Og det er et omfang af dødsfald, vi sagtens kunne reducere, hvis vi ville," siger han.

I Nordisk Cochrane Center er reglerne helt klare: ingen støtte fra medicinalindustrien: Forskningen viser tydeligt, at hvis

er der hørmer

mod penge fra tobaksindustriens fonde.

I lige så slemt, mener forskningseksperter

man får funding fra en virksomhed, kan det påvirke forskningsresultaterne. Cochrane-centeret er en uafhængig virksomhed, det er vores opgave at afdække svindel og bias i forskning, som virksomheder ofte står bag. Derfor kan det ikke nytte, at vi er finansieret af de virksomheder, vi skal være detektiver over for. Så vil der ikke være nogen troværdighed,” forklarer Gøtzsche.

Og når Gøtzsche siger medicinalindustri, så mener han også de fonde, der er forbundet med virksomhederne.

”Man kan sige, at der er forskel på støtte direkte fra et medicinalfirma, og en fond, der er delvist eller helt uafhængig. Men er de reelt uafhængige? Selvom der er fondsbestyrelser, der uddeler penge, så er det interessant at se, hvem der bliver fundet. Så vidt jeg er orienteret, er der en klar overvægt til projekter, der er i virksomhedernes interesse – for Lundbecks vedkommende forskning i psykofarmaka, og for Novo Nordisk er det forskning i diabetes. Det er jo ikke ligesom Forskningsrådet, der slet ikke skeler til interesser.”

“

Jeg kan ikke se den store forskel på tobaks- og medicinalindustrierne. Jeg mener, forretningsmodellerne er ens – man tager det ikke så tungt, hvor mange dødsfald, der er, bare der er indtjening

Peter Gøtzsche

Tidsskrift udelukker tobakspenge

For nyligt erklærede det anerkendte engelske tidsskrift *British Medical Journal*, at man ikke længere vil publicere forskning, der er betalt af tobaksindustrien. Det fik straks Peter Gøtzsche samt tidsskriftets egen tidligere chefredaktør Richard Smith til at skrive læserbreve, der påpegede, at hvis man ville være konsekvent, måtte man også udelukke forskning finansieret af medicinalindustrien.

Og på samme måde ser Gøtzsche på medicinalindustrien og de tilhørende fondes enorme finansielle indflydelse på dansk forskning.

”Det er klart, når medicin er en så stor dræber, så må jeg konkludere, at det er meget betænkeligt, at medicinalindustrien

spiller så stor en rolle for forskningen i sundhedssektoren.”

Så i den ideelle verden ville der for eksempel ikke være Novo Nordisk-centre på KU?

”Nej.”

Ville dansk forskning ikke bryde sammen uden medicinalindustriens penge?

”Du har ret i, at det er en meget stor del af det, der foregår. Så det er en langsigtet sag. Men man kan alt, hvad man vil. Det er et spørgsmål om at skaffe offentlige midler som alternativ til den private finansiering.”

Uheldig tendens mod samarbejde

Peter Gøtzsche pointerer dog også, at dette er hans politiske holdning. Hvis han selv sad som institutleder eller dekan, ville han næppe spille så ren og hellig og blokere for en forskningsbevilling fra en medicinalfond.

”Man må jo agere ud fra den situation, man står i. Og jeg kan godt forstå, at universitetsledere er glade for de store donationer, de har fået. Men jeg mener principielt, det ville være bedre for samfundet, hvis man var uafhængig af industrien. Og jeg synes, at det, at man skal samarbejde med industrien for overhovedet at opnå forskerbevillinger, er en meget uheldig udvikling.”

Gøtzsche peger på, at der er små skridt, man godt kan begynde at tage. For eksempel at sikre, at man som sundhedsforsker altid har tilgang til samtlige data, når man laver forsøg i samarbejde med virksomheder, og ikke, som det ifølge Gøtzsche næsten altid er tilfældet i dag, lader virksomheden have håndsret og mulighed for at skjule negative resultater.

Hjerteforeningen: Ja tak til medicinalpenge

Spørgsmålet om medicinalpenge lugter lige så meget som tobakspenge, har også været drøftet i Hjerteforeningen. Her er reglerne, at formanden og bestyrelsen, som også består af læger, ikke må modtage faste honorarer fra medicinalindustrien. Men forskningsmæssigt ville foreningen godt kunne samarbejde med en medicinalfond.

”Vi har haft en overvejelse om, hvorvidt det vil skade vores troværdighed, hvis vi indgik i et partnerskab med medicinalindustrien og fondene, samtidig med at vi jo skal

optræde som patienternes vagthunde. Men vores etiske vurdering bygger på, at rigtig meget af det arbejde, der sker i medicinalindustrien, gavner hjertekar-patienter og hjertesundhed,” siger Morten Jørgensen.

lah

Un'erne siger ikke nej

Fra KU har der været eksempler på fonde, som man ikke ville modtage penge fra. Men man vil ikke udlevere eksemplerne og heller ikke om det handlede om tobaks- eller medico-industrien, oplyser vicedirektør Jasper Steen Winkel.

På AUs Health har man ikke nedfældede regler for, hvilke fonde, der er for giftige til at modtage penge fra. Og det vil dekan Allan Flyvbjerg heller ikke have: ”Vi har ikke noget nedfældet manifest, og det har jeg heller ikke lyst til. Vi skal ikke have svenske forhold, hvor der skal være regler for alt. Så i forhold til dette spørgsmål må vi tage den sag til sag.”

Han anerkender, at der kan være grund til overvejelser i forbindelse med at modtage forskningspenge fra tobaksfonde som Obel og Augustinus, men personligt vil han ikke blackliste de to fonde. Til gengæld betænker han sig ikke et sekund på spørgsmålet om forskningsstøtte fra medicinalindustrien.

”Der er jeg lodret imod Gøtzsche. Vores viden skal ud at virke, og det gør den bedst sammen med industrien, for vi kan ikke selv udvikle og markedsføre produkter. Jeg har netop indgået et samarbejde med Novo Nordisk om et fælles projekt, der indebærer en række erhvervs-ph.d.- og postdocstillinger inden for diabetes-forskningen, og det er jeg stolt af. For det vil være til gavn for patienter i hele verden,” slutter AU-dekanen.

AAUs bestyrelsesformand: Møgirriterende skævert

Hvorfor kørte Aalborgs økonomistyring af sporet, og hvem har ansvaret?

INTERVIEW

”Sket er sket, og det er da møgirriterende, at vores økonomistyring ikke var bedre. Vi troede, vi havde en status i efteråret og derefter i februar. Men blot nogle dage efter i februar blev der opdaget et par store huller, som gjorde, at et minus på 80 mio. blev fordoblet til 165. Og det hul skulle og skal da lukkes”, forklarer AAUs bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørn efter at et større økonomikaos er afsløret i Aalborg.

Ekstra fokus kom der på den sag, da Rigsrevisionen kom frem med en skarp påtale. ”Dårlig økonomistyring førte til et uforudset underskud”, lyder den hårde påtale af især Aalborgs ekspansionskaos i Københavns Sydhavn. Den manglende økonomistyring i 2012 betød, at negative afvigelse først blev opdaget meget sent. Og underskuddet blev på hele 165 mio. kr. mod et forventet på 80.

Rigsrevisionen kalder styringen ”mangelfuld”, og ledelsen opfordres til at ”sikre et

tilstrækkeligt styringsgrundlag herfor i form af detaljerede budgetter og en selvstændig økonomirapportering”. Og Uddannelsesministeriet indskræpes at overholde sin tilsynsforpligtelse.

Rigsrevisionen påpeger kun et konkret element i økonomikaoset, nemlig at ansvaret for indkøb og godkendelse af møblement i Sydhavnen ikke fungerede, idet der blev indkøbt for 22 mio., hvor behovet faktisk kun var til 9 mio., hvilket betød, at nye møbler er opmagasineret. Og ledelsen havde end ikke lavet et budget, lyder påtalen.

Studentertilstrømning væltede økonomistyringen

Af et internt statusnotat, som FORSKERforum har fået aktindsigt i, fremgår det, at årsagen til den løbske økonomi var, at ledelsen helt havde undervurderet studentertilvæksten i Sydhavnen. Man skønnede, at den

relativt store studentersøgning i 2011-12 var udtryk for niveauet, så der blev budgetteret ud fra dette for 2012. Men ”Sydhavnseffekten” sprængte alle rammer i 2012, men især i 2013 – med en stigning i optaget på 53 pct. i 2012 og hele 127 pct. i 2013 (i forhold til 2011).

Det betød store (taxameter-)ekstra indtægter fra 74 mio. kr. til 195 mio. kr. Men det var ikke nok til at dække ”en række yderligere etableringsudgifter og periodiseringer” lyder forklaringen efterfølgende, for tilstrømningen medførte behov for yderligere lejemål, nyindretning af lokaler (efter krav fra brandmyndighederne).

AAUs ledelse oplyser, at det egentlig var en forudsætning, at ekstraarbejder skulle betales af fakulteternes ”resultatbudget”. Ledelsen har således ingen ansøgninger (dokumentation) om ekstrabevillinger. Men fakulteterne kunne ikke betale ekstraarbejderne indenfor deres ramme, og derfor opstod underskuddet.

Forklaring: Hurtigt forløb blev dyrt

Der var ikke styr på økonomistyringen? – lyder spørgsmålet til AAUs bestyrelsesformand:

”Der var ikke styr på økonomistyringen, nej. Fakta er, at budgettet skred på grund af en ny og ukendt faktor, nemlig at brandmyndighederne stillede krav, som var ukendte før lejemålets indgåelse. Så med flere studenter voksede udgifterne ekstra – den del havde vi ikke kunnet forudsæ”, forklarer bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørn til den konkrete budgetoverskridelse.

”Men ellers er det rigtigt, at økonomistyringen ikke var i orden, hvad angår det procesmæssige med tidsfølge, beslutninger og ansvar. Vi blev også fanget af en række uforudsigelige ting og tåbelige stoleindkøb. Nogle ting gik stærkt, og der blev taget hurtige beslutninger, som viste sig at blive noget dyrere, end hvis der havde været mere tid – men det var der bare ikke, for der skulle jo gøres plads til ekspansionen ...”.

Udramatisk opstramning

Bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørn forklarer om forløbet, at bestyrelsen på hans initiativ allerede i februar krævede månedsrapporter, indførte midlertidigt stop for nye lejemål og ansættelsesstop, samt en række andre opstramninger i økonomistyringen.

”Sydhavnen er én effekt, handler om ting, som hvad angår studentersøgning går

Businessmænds fokus på bundlinie

Internt på AAU kritiseres bestyrelsen for ikke at tage ansvar for den løbske ekspansion. Bestyrelsen kritiseres internt for at være for bundlinje-fixerede og mangle øje for fleksibiliteten i en vidensorganisation, når bestyrelsen kræver, at AAU-regnskabet skal være i balance i 2014 og ved at afvise, at der kan tæres på egenkapitalen.

Har bestyrelsesformænd – som pr. definition skal være eksterne og helst fra businessverdenen – ikke et ensartet syn på budgetter, nemlig på bundlinje og ikke på drift af en fleksibel vidensarbejdsplads?

”Åh ja, den har jeg hørt mange gange! Jeg er da helt klar over, at der er forskel på succeskriterierne i et privat firma og et uni; det ene sted er der fokus på overskud og bundlinie, og det andet sted skal der udføres kerneopgaver med balance og o i regnskabet over en årrække – AAU må bare ikke bruge flere penge, end vi har! Så i mine øjne er der ingen modstrid mellem uni's økonomi, og at bestyrelsen skal sørge for passende betingelser for at udføre AAUs kerneopgaver, undervisning, forskning og formidling”.

Uniloven: Businessfolk som garanter for økonomistyringen?

Den fejlede økonomistyring undrer også, fordi bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørn netop har særlige kompetencer indenfor krise- og økonomistyring. Han beskæftiger sig nemlig ”med udvikling af kriseramte virksomheder” (ifølge Bjørns cv på AAUs hjemmeside). Han ejer selskabet Thaleia, og JP har kaldt ham en ”hemmelig krisekonsulent” for Jyske Bank, som han agerer krisesnedker eller kriseslagter for overfor firmaer med gæld til banken (18.2.12).

Er det ikke skæbnens ironi, at politikernes underliggende argument for de eksterne i bestyrelsen i Universitetsloven var, at erhvervsfolk ville give mere effektivitet og bedre økonomistyring: Har businessfolk i bestyrelsen været garanti for økonomistyringen i Aalborg?

”Jo, det er korrekt, at der var en skævert i 2012. Men jeg har faktisk i al ubeskedenhed været med til regnskabsmæssig oprydning på AAU. I revisionsprotokollater fra 2008 – hvor jeg kom ind i bestyrelsen – var der flere hundrede af bemærkninger – nu er der under hundrede...”

Bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørn og rektor Finn Kjærdsdam sammen ved dimissionsfesten 2010.

overraskende godt, men hvor økonomistyringen ikke er god nok. Men det handler altså ikke bare om Sydhavnen, men om hele universitetet”.

Men til bestyrelsesmødet i oktober anbefalede AAUs revisionsfirma PWC alligevel opstrammede budgetprocedurer på tek-nat’ med månedlige afstemninger af balance, udarbejdelse af klare og præcise retningslinjer, men ikke mindst ”gennemgribende opdatering af AAUs økonomistyringsproces, herunder roller og ansvar”, samt ”skriftlige forretningsgange” m.m. AAU-ledelsen foregreb således Rigsrevisionens hårde påtale – som dog ikke var specifikt rettet mod tek-nat’.

”Det er ikke så dramatisk. Forløbet er, at jeg som bestyrelsesformand i februar bad PWC om at lave en gennemgang af procedurer og komme med forslag til opstramninger. De stiller altså ikke krav, men kommer med forslag, som allerede ligger i deres opgaveformulering”.

“

Men ellers er det rigtig, at økonomistyringen ikke var i orden, hvad angår det procesmæssige med tidsfølge, beslutninger og ansvar. Vi blev også fanget af en række uforudsigelige ting og tåbelige stoleindkøb.

Lars Bonderup Bjørn

Hvem har ansvaret?

Økonomikaosset betød fyringer på tek-nat og på samf’, men AAU-ledelsens ansvars-påtagelse for kaosset er uklar. På de ramte fakulteter undrer man sig over, at de menige skal straffes for ledelsens ekspansionsplaner og dispositioner, som de menige ingen indflydelse har haft på.

Men der foreligger endnu ikke – en måned

efter – et bestyrelsesreferat, så det vides ikke, om rektoratet/direktionen har fået en næse for økonomikaosset?

”Jeg kan fortælle, at der ikke står noget i referatet om ansvarspåleggelse eller -flytninger. Der blev ikke besluttet noget på mødet, som ikke er meldt ud”, svarer bestyrelsesformanden. ”I referatet står, at bestyrelsen henstiller, at der sikres ’de organisatoriske tiltag’, så vi har en daglig ledelse, som kan styre økonomien. Det betyder i praksis, at jeg blev bemyndiget til at gøre, hvad der er nødvendigt. Og foreløbig har jeg besluttet, at prorektor får tildelt økonomiansvar sammen med bestyrelsesformanden”.

Det lyder som en degradering eller en næse til rektor Kjærdsdam?

”Det er det ikke. Det er derimod helt naturligt, at han som afgående rektor ikke er med til at træffe beslutninger, som går ud over hans rektortid i 2014”.

Hidtil er der sket en indirekte ansvarspåleggelse på AAU ved at nogle ledere i diskretion er blevet degraderet: Københavns campusleder Lene Lange blev det i efteråret 2012, og tek-nat-dekanen blev sat under administration. *Er der andre, som bliver degraderet?*

”Jeg kommenterer ikke på personsager. Men det er klokkeklart, at økonomistyringen har været ikke-tilfredsstillende, og at det i sidste ende er den øverste ledelses ansvar; og det er i sidste ende bestyrelsen, som skal beslutte, om vi har den rigtige daglige ledelse i rektoratet og direktionen...”

Bestyrelsesformandens ansvar?

”Personligt løber jeg ikke fra mit ansvar. Bestyrelsen har ansvar for at ansætte rektor og for den overordnede styring af institutionen, herunder kontrol med den daglige ledelse. Overordnet skal vi blandt andet

Protest: Skævvridning fra de tørre til våde fag

Aalborgs interne fordelingsmodel er uretfærdig, for den begunstiger de våde videnskaber, medicin og tek-nat’, lyder kritikken fra samf’s Akademiske Råd. Samf’s store studentermasse er med til at betale for underskud på de andre fakulteter.

Det sker først og fremmest, fordi fakulteterne betaler gennemsnitspriser for lokaler. Dels betyder det, at samf’s billige lokaler er med til at betale til tek-nat’s dyrere laboratorier. Dels betyder modellen, at samf’ ikke betaler en kvm.-pris, men derimod en sædepris pr. studerende, som gør det dyrt at have mange studerende.

Dels begunstiger modellen de våde fag, fordi den hidtidige basisbevilling til forskningstid på 40 pct. er sat ned til 30 pct. Der kræves altså større andel af ekstern indtjening, hvilket begunstiger de våde fag, fordi det især er her, at der er mulighed for ekstern indtjening.

Endelig har ledelsen i Aalborg så lavet en intern konkurrence-fordelingsmodel mellem fakulteterne, at belønninger udløses af netop hjemtagning af eksterne midler samt efter score på bibliometrisk forskningssucces (som især begunstiger medicinernes publiceringsform).

Se næste side: Protest

kontrollere, at økonomien er i orden – og der kom altså en skævert”.

Men når det er ledelsen, som har ansvaret for økonomikaosset – uden at de menige skal betale via fyringer – hvorfor dækker bestyrelsen så ikke hullet midlertidigt via AAUs formue?

”Her skal man altså holde tingene skarpt adskilt. Et underskud på 165 mio. er ikke i sig selv et problem for det enkelte år. Det er et problem, når en del af underskuddet ikke bidrager til kerneydelserne, god forskning og undervisning, som når der fx købes stole ind, som ikke skal bruges. Den anden del af problemet er, at AAUs økonomi skal ses over en årrække. Man kan ikke bare tære på formuen, hvis bestyrelsen ikke har overblikket og ved, at der er styr på økonomien i 2014-2015. Jeg kører gladelig med underskud et år, men kun hvis jeg har budgetoverblikket”.

jø

AAU: Skævvridning mellem fakulteterne

Den interne budgetmodel begunstiger medicin og tek-nat', påstår samf'.

Formanden: Nej, det er en retfærdig fordelingsmodel

Kan bestyrelsesformanden anerkende kritikken af de interne bevillingsmekanismer fra hum-samf', som lyder, at der sker en skævdeling til fordel for især medicin, men også til tek-nat'?

"Nej, det kan jeg ikke. Det er noget sludder og fundamentalt forkert. Den interne fordelingsmodel er så retfærdig, som det lader sig gøre. Selve merudgiften til tek-nat's dyrere laboratorier er afholdt allerede ved etableringen og indgår ikke i den interne huslejemodel", svarer AAUs bestyrelsesformand **Lars Bonderup Bjørn**. "Fakulteterne får retur, hvad de selv optjener i taxameterpenge. Men samf' har jo ret i, at der er en skævhed i studentertaxametrene; den vedrører bare ikke de interne fordelingsmekanismer, men er fastlagt af Folketinget. Hvis der internt er skævheder på huslejen, så er det marginalt, og så handler det om, at samf' sidder i de ældste bygninger til samme kvm-pris".

Formanden: Fair vilkår på forskningssiden

Samf' anklager den interne fordelingsmodel for at være uigennemskuelig og skævvridende. *Et eksempel herpå er, at et centralt succeskriterium er publiceringssucces i indhøstede BFI-point, som de våde områder har nemmere ved at score på? Et andet eksempel er, at indhentede eksterne bevillinger belønnes med en intern bevilling, og der er langt flere puljer på sund's og tek-nat's felter?*

"AAUs interne fordelingsmodel er fair på forskningssiden. Vi kan ikke gøre noget ved de eksterne bevillinger via finansloven, som sætter begrænsende rammer, idet Aalborg (samt CBS og RUC) traditionelt ikke får samme høje forskningsdækning (basisbevilling), som de andre uni'er. Som jeg forstår det, så skærpes denne ulighed, når studentermassen vokser, for så skal – alt andet lige – flere undervises, uden at forskningsbevillingen vokser relativt i takt hermed", svarer bestyrelsesformanden.

"Men ellers er mekanismerne jo ens for alle fakulteter: Jo mere god forskning, de laver, jo flere forskningsbevillinger. Og påstanden om, at der er flere eksterne midler på de våde områder end på samf' – så sund's og tek-nat's forskere har det nemmere – er jeg ikke sikker på holder".

Fakulteterne er selvfinansierende

Er opbygningen af sund-fakultetet sket selvfinansierende?

"Der er ikke overført penge fra de andre fakulteter til mediciner-fakultetet. Men der kommer en diskussion og prioritering af, hvordan sund' skal tilføres midler til videre udbygning. Det er sådan, at fakultetet overtager forskere fra Aarhus, men uden indtægter fra forskningspoint for disse forskere (fra ministeriet), så der opstår et minus, som skal kompenseres. Men det skal ske UDEN at belaste de andre fakulteter, så en mulighed kunne være, at tage disse midler fra 10-pct.'s administrationspuljen".

Men 10 pct.s-puljen er jo hovedsagelig taget fra de andre fakulteter, som altså nu overvejes som en slags 'rektorpulje' til strategisk fordeling?

"10 pct.'s-puljen er til dækning af fællesomkostninger. Faren ved sådan en pulje er jo, at det opfattes sådan, at der faktisk skal bruges 10 pct. på dette, mens det faktisk kunne gøres billigere. Så derfor kunne forståelsen være, at der her er frie midler, som kan bruges strategisk, ja".

Bestyrelsen har lagt sig fast: Principperne videreføres 2014

Bestyrelsen skal diskutere og vedtage budgetmodellen inden jul, men bestyrelsen har allerede besluttet, at de overordnede budgetprincipper videreføres i budget 2014 – og samf's kritik imødekommes således ikke?

"Det er korrekt", svarer Bjørn.

Omfordeling

Myte-aflivning: Det er ikke nat', teknik og medicin

"Der er en ødelæggende myte om det positive i offentligt-privat partnerskab i US-forskningen. Det foregives, at det er en fordel for uni'erne med dette 'ekstra bidrag', som er til gensidig nytte. Men konsekvensen forties af uni-ledelserne, nemlig for det første at det kræver medfinansiering, og det binder de faglige prioriteringer til, hvad den private funding udpeger. For det andet betyder kravet om medfinansiering, at uni' skal finde de penge i deres almindelige budgetter", siger professor og *uni-ekspert Christopher Newfield*.

"Og her kollideres så en udløber af myten om det private bidrag, nemlig den hårdnakkede fremstilling, at det er de våde videnskaber tek-nat og medicin, som tjener penge til uni', mens hum' og samf' er tilsætningen. Virkeligheden er nemlig den modsatte".

Uni-eksperten forklarer, at hum' og samf' godt nok ikke har store indtægter på forskning, men de har til gengæld store indtægter på studieafgifter:

"Teknik og medicin tjener ikke penge til uni'ernes samlede budget – de taber penge! Der omfordeles penge fra hum- og samf-fakulteternes studieafgifter, så de andre fakulteter kan få den medfinansiering, som det private partnerskab kræver..."

Omfordelingsmekanisme regerer på de fattige uni'er

Newfield siger, at hans påstand ikke gælder elite-uni'erne i Ivy-league: Harvard, Yale, Stanford, MIT osv. Disse institutioner har enorme formuer, og de får rigelige forskningsmidler, og deres indtægter fra studieafgifter er ikke essentielle. Studieafgifter er derimod helt afgørende for det brede uni- og college-system. Og det er her, at omfordelingen foregår.

Newfield dokumenterer sin påstand ved at henvise til offentlige uni-regnskaber, hvor omfordelingsmekanismen regerer: På fattige offentlige uni'er:

- Hum-fakulteter beholder kun halvdelen af, hvad der skulle svare til deres studentermasse/ undervisningsbelastning.
- Og samf-fakulteterne beholder kun en tredjedel.

ng fra de bløde til de hårde fag

dicin, som betaler til hum' og samf'. Det er omvendt, fastslår US-ekspert

- Nat-fakulteterne er neutrale – de beholder stort set deres studieindtægter.
- Men teknik-fakultetet får det dobbelte bidrag i forhold til deres undervisningsbelastning.
- Og medicin får tre gange så meget.
- Underfinansiering fra delstater og fra private eksterne kilder.

Newfield giver flere forklaringer på skævrivningen mellem fakulteterne:

Dels hersker den falske myte om, at forskning på tek-nat og medicin betaler sig selv. Det er med til at legitimere en skjult omfordelingsmekanisme internt på uni. Men det er også med til at retfærdiggøre nogle eksterne mekanismer.

Den første retfærdiggørelse er, at US-delstaterne systematisk underfinansierer forskningen via utilstrækkelige basismidler. For hver US-dollar på uni-forskning bruges 60 pct. på administration og faciliteter, men delstaterne bidrager kun med 53 pct. Det betyder underfinansiering i udgangspunktet, og man er nødt til at søge eksterne kilder.

”Den problemstilling er forbundet med den største myte om finansieringen, hvor

“ Ledelserne er ofte bias'ed i retning mod de hårde videnskaber, mod erhvervslivet og mod potentielle eksterne indtægter herfra, som altså igen udløser nye krav om medfinansiering. Det er en ond cirkel
Uni-ekspert Christopher Newfield

studieafgifter ses som løsningen på uni's problemer, i stedet for at forstå dem som kilden til undermineringen, fordi det hermed foregives, at privat funding kan erstatte den offentlige involvering” (se FORSKERforum 269).

Men retfærdiggørelsen er også med til at skjule et andet element, nemlig at når private kilder bidrager, så er det målrettet mod udvalgte (fag-)felter. Og hos den private kilde er logikken, at det skal bruges eksklusivt på forskning/innovation og ikke til uni-administration (overhead). Så herfra forstærkes den delstatslige underfinansiering.

Ledelser bias'ed for nat', teknik og medicin

Det eneste sted at finde medfinansieringen er fra de studentertunge områder med relativt lave undervisningsudgifter: hum' og samf'.

Omfordelingen retfærdiggøres i uni-ledelserne – som ofte er bias'ed i retning mod de hårde videnskaber og erhvervsretning – med, at medfinansieringen er nødvendig for at være attraktiv for erhvervslivet og for at kunne konkurrere på de innovative entreprenor-felter: ”Hum' og samf' opfattes ikke som lige så vigtige som de andre områder. Ledelserne er ofte bias'ed i retning mod de hårde videnskaber, mod erhvervslivet og mod potentielle eksterne indtægter herfra, som altså igen udløser nye krav om medfinansiering. Det er en ond cirkel ...”

Men omfordelingen har drastiske konsekvenser internt på uni: ”Uni-ledelserne får perverse tilskyndelser til at minimere omkostningerne til såvel forskning som undervisning på de studentertunge hum' og samf'. Overskud fra disse områder kan nemlig bruges til at dække de indirekte omkostninger på nat', teknik og medicin. Betingelserne for hum' og samf' forringes derfor af eksterne faktorer og en usund intern logik”.

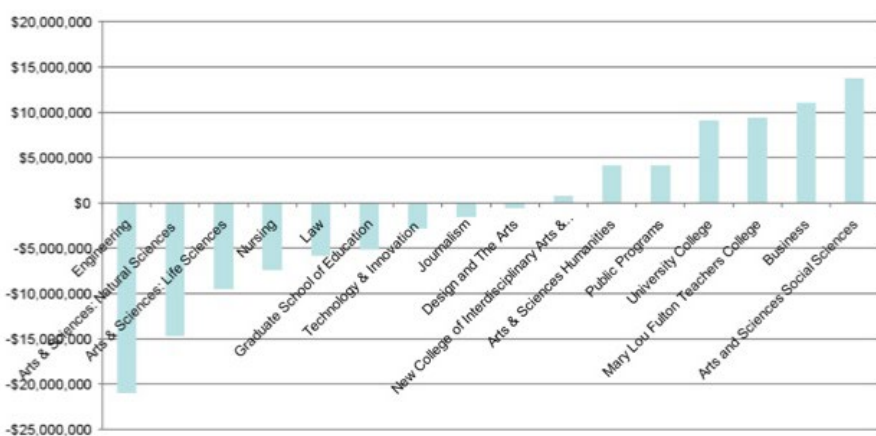
Intern fornægtelse af omfordelingsmekanismen

Overordnet etablerer underfinansieringen af forskningen en mekanisme, hvor studieafgifter (fees) subsidierer såvel den offentlige som den private forskning.

”Det er jo overordnet set en god ting, hvis studerende kommer på forskningstunge uni'er, for det højner undervisningskvaliteten”, konkluderer Newfield. ”Men det er komplet uacceptabelt, at der sker en total fornægtelse af den interne logik. Omfordelingen er nemlig heller ikke resultat af en åben intern prioritering, men af uigennemskuelige budgetmæssige dispositioner, hvor ledelsen skjuler omfordelingen fra 'de billige' fagområder til de dyre...”

I Newfields logik skal der to ting til at rette på problemet: ”De delstatslige bevillinger til forskning og undervisning må i højere grad dække de reelle omkostninger. Og så må der stilles større krav til rammen for det offentlige-private samarbejde, så det ikke blot er op til en adhoc-forhandling, hvor uni'erne pålægges uventet medfinansiering”.

Difference Between Revenue and Direct Expenses by College ASU 2010

FIGUR-forklaring:

Figuren fortæller om forskellen mellem indtægter og direkte udgifter på forskellige fagområder på US-colleges. Den afslører, at der på teknik, nat' og medicin er stort underskud, mens der på professionshøjskoler, business og hum' omvendt er store overskud (kilde: C.Newfield).

Håndplukket uddannelsesstjek-udvalg

Det vigtigste udvalg i årevis skal lave totaleftersyn, der kan få uddannelsesmæssige konsekvenser for studiers optag, studieordninger m.m.

”Der skal ikke være nogen tabuer. Hver en sten skal vendes i udvalgets totaleftersyn, og når det skal komme med forslag til konkrete anbefalinger til forbedring af kvalitet og relevans i de videregående uddannelser. Derfor har jeg sammensat et ekspertudvalg på syv personer uden institutionsrepræsentanter. Hvert medlem er udpeget i sine ’personlige egenskaber’. Udvalget skal se på området med friske øjne”, sagde uddannelsesminister Morten Østergaard (rad.), da han præsenterede sit nye udvalg ved et lynpressemøde i starten af oktober.

Udvalgets anbefalinger kan få central betydning for politiske krav og politisk styring af uni-uddannelser (studier) i fremtiden. Ministeren varslede nemlig, at regeringen vil tage de politiske (lov-)konsekvenser af udvalgets totaleftersyn.

Totaleftersyn – men uden økonomi

Uni-sektoren vil hævde, at ministerens udtryk ”totaleftersyn” er en overdrivelse. Det omfatter nemlig ikke en økonomianalyse, fremgår det ved nærlæsning af kommissoriet. Udvalget skal ikke analysere relationen mellem kvalitet og bevillinger.

Formand for udvalget bliver **eks-direktør Jørgen Søndergaard**. På spørgsmålet om udvalget vil lave en økonomianalyse, som vil afsløre, om det er sandt eller falsk, at minister Østergaard faktisk sparer 2 pct. på uni-uddannelserne i disse år, svarede Søndergaard på pressemødet:

”Det tror jeg ikke, udvalget vil svare på. Det ligger ikke i kommissoriet. Bevillinger spiller selvfølgelig en rolle, men det er udvalgets formål at analysere aktivitet og kvaliteten og komme med forslag hertil. Det vigtige er fx ikke nødvendigvis højere bevillinger eller flere konfrontationstimer til studenterne, men hvad der foregår i timerne”, svarede Søndergaard, der netop er pensioneret som direktør på SFI.

Ikke hensigten at analysere finansieringen

Udvalget skal analysere ”**understøttelse af kvalitet og relevans i taxameter og bevillingssystemet**”, står der i kommissoriet. Men

PRESSEMØDE 30. OKT. Jørgen Søndergaard og Morten Østergaard.

udvalget vil ikke lave en omkostningsanalyse, fx på taxameterbevillingerne. Udvalgsarbejdet vil ikke lave en opdatering af af McKinsey-rapporten 2009, der afslørede, at hum’ og samf’ er underfinansierede med 5000 kr.:

”Nej, det er ikke hensigten. Så skulle den analyse da komme ind ad anden vej, nemlig igennem den generelle analyse af det hensigtsmæssige i taxametermodellen. Udvalget skal her analysere, om der er usunde mekanismer, fx om modellen giver incitament til at optage så mange som muligt og lade dem bestå, fordi studerende nr. 5 og nr. 500 giver samme taxameter”, svarede formanden.

Formanden Søndergaard forklarede, at udvalget skal bruge opstarten på at definere, hvad der nærmere menes med kvalitet og relevans. Han svarede ikke på, om han er enig i minister Østergaards diagnose af, at kvaliteten er dalende, men svarede ja til, at udvalget skal angive nogle kvalitetsbedømmelser: ”Udvalget skal kigge efter indikationer, herunder vurdere om der er hold i snakken om dalende kvalitet”.

Udpeget i deres personlige egenskaber

Udvalget er snævert sammensat med 7 personer, personligt udpeget af ministeren. Ministeren begrundede ikke, hvad der er de syv håndplukkede særlige ekspertstatus.

Uni-eksperter var da også hurtigt ude efter pressemødet for at påpege en skæv sammensætning med bestemte interessenter og fagligheder. *Der er tre arbejdsgivere, tre (fag-)økonomer og en politolog, men ingen særlig faglighed på pædagogik og uddannelse?*

”Jeg vil ikke kommentere på udvalgets sammensætning. Det er ministerudpeget”, svarer udvalgsformand Søndergaard, som er økonom og kendt som professionel problemtekniker fra mange kommissionsarbejder i de seneste årtier.

Deadlines: Marts og oktober 2013

Uddannelsesstjek-udvalget skal belyse uddannelsernes kvalitet, relevans og sammenhæng i uddannelserne. Det er en hasteopgave, oplyste ministeren. Opgaven er todelt:

1. Et rammeeftersyn af lovgivning og styringsmekanismer med anbefaling til, hvad der kan ”**styrke rammebetingelserne for kvalitet, relevans og sammenhæng**” (afleveres marts 2014).

2. Et institutionseftersyn af uddannelsernes indhold og ”**fastlæggelse af mål og relevans samt anbefalinger til at styrke arbejdet med faglig kvalitet og relevans**” (afleveres oktober 2014).

Se INTERVIEW de næste sider.

'Skal studier se ud, som de gør...

Er udvalget sat på bestillingsopgave om at opfinde nye styringsmekanismer? – lyder et spørgsmål til tjekudvalgets formand

UDDANNELSESPOLITIK

Er tjekudvalgets formand enig i Uni-ministerens påstand om, at kvaliteten er faldende – og vil tjekudvalget undersøge, om påstanden er korrekt?

”Det er jo en påstand, man hører i offentligheden og også fra ansatte i sektoren, jo”, svarer formanden for **Uddannelses-tjekudvalget, Jørgen Søndergaard**. ”Og det er da noget, udvalget vil undersøge indikationer på. Hvilke metoder og indikationer, vi vil bruge, ved jeg ikke endnu. Men udvalgets udgangspunkt er ikke, om kvaliteten er faldende, men om der er basis for forbedringer”.

Politisk styret udvalg?

Det er Uni-ministeriet, som skal stille med sekretariat for udvalget. Men med en kort tids-horisont på et år bliver der vel kun tid til fire udvalgs-møder. Og med de betingelser bliver det embedsmænd, der med ført hånd fra minister og topembedsmænd skriver rapporterne?

”Den frygt kan jeg mane i jorden”, svarer udvalgsformand Jørgen Søndergaard. ”Udvalget vil holde væsentligt flere end 4 møder. Sekretariatet vil blive selvstændigt under udvalgets ledelse. Embedsmændene er full time på opgaven, og de refererer alene til udvalget og ikke opad i ministeriet.

Udvalget har også fået en sum penge til at gennemføre selvstændige analyser med ekspertise udefra. Det er for tidligt at svare på, hvilke analyser, udvalget vil bestille. Men udvalget bestemmer altså suverænt, hvad der skal analyseres, og hvad der kommer til at stå i den endelige rapport”.

“ Men ok, når du spørger: Det er da også korrekt, at der også findes styringsmekanismer og eksterne incitamenter som fx bevillings- og taxametersystemet m.m., som har indflydelse på kvalitetsarbejdet.
Jørgen Søndergaard

Udvalget kan blive en lækkerbissen for magtfulde lobbyister, der søger indflydelse ad bagdøren? Vil offentligheden få en oversigt over, hvem der leverer indspil, og hvem, udvalget har mødet med?

”Sådan et udvalgsarbejde er åbent for alle interessenter, som vil gøre deres indflydelse gældende. Det ligger i kommissoriet. Jeg kan ikke svare konkret på, hvor detaljeret udvalget vil rapportere om de indspil, vi modtager, men der vil blive rapporteret om, hvem der holdes møder med. Og alle offentlige indspil – såvel fra AC som fra DI – vil blive offentligt tilgængelige”.

Bestillingsopgave?

Nogle har døbt det ”tæskeholdsudvalget”. Og lugter det ikke af en teknokratisk bestillingsopgave med den bundne mission at analysere, finde på og legitimere styringsmekanismer, som politikere og embedsmænd kan lægge ned over uni-sektoren?

”Jeg har ikke planer om at tæske nogen! Det kan da godt være, at nogle konspiratorisk mener, at udvalgets formål er bestemt på forhånd, men sådan fungerer udvalgs- og kommissionsarbejder ikke – og det er ikke min mission. Udvalget skal ikke retfærdiggøre noget, som påføres dem udefra. Det er vigtigt at slå fast, at kvalitetsforbedringer kommer ikke ovenfra – fra teknokrater eller fra bureaukratiet – men indefra på institutionerne selv. Hensigten er således at forbedre de interne mekanismer og ikke på de eksterne incitamentsstrukturer.

Men ok, når du spørger: Det er da også korrekt, at der også findes styringsmekanismer og eksterne incitamenter som fx bevillings- og taxametersystemet m.m., som har indflydelse på kvalitetsarbejdet. Og det skal vi se på i første del af udvalgsarbejdet. Men det er ikke udvalgets egentlige opgave at opfinde nye mekanismer eller incitamenter”.

Dilemma: Uni'erne kan ikke alt på samme tid?

Er der ikke et grundlæggende dilemma: Politikerne kræver, at uni'erne skal øge optaget (25 pct. af en ungdomsårgang), samtidig med at kvaliteten skal forbedres, og der skal målrettes mere mod erhvervslivet. Uni-ledelserne henviser til betingelserne; politikere ikke kan få det hele på en gang på masseuniversitetet, så der må skrues på nogle af kravene, fx optaget?

”Jeg anerkender ikke en præmis om, at det er et valg mellem det ene og det andet, for den er bundet i den forståelse af uni'erne, at studier skal laves, som det gøres nu, og som man altid har gjort!

Udfordringen er forskellig mellem de enkelte uddannelser, men generelt er det da en udfordring for uddannelsessystemet, når 60 pct. af de unge skal have en videregående uddannelse og 25 pct skal på uni”.

Udvalget vil komme med sin vurdering, men det er svært at vurdere og diskutere, om grænserne er nået, og om den samlede palette med fordeling på de enkelte niveauer er optimal i forhold til arbejdsmarkedet. Men i hovedsagen er det udvalgets opgave at spørge, hvad det større optag fx betyder for uni's opgavevaretagelse? Skal studierne se ud, som de gør nu? Osv.

ja

Kvalitet = Relevans

- vil være et af mange spørgsmål for "Uddannelsesudvalget"

UDDANNELSESPOLITIK

"Kvalitetsudvalget". "Østergaards tæskehold". Uni-minister Morten Østergaards nedsatte udvalg blev døbt forskelligt i dagene efter, at det var nedsat med det formål at undersøge uddannelseskvaliteten på uni'erne og komme med forslag til opstramninger.

Nedsættelsen af "Uddannelsesstjek-udvalget" kan ses som Uni-ministerens betaling for, at han har fået 3-årige finanslove med rimelige bevillinger til sit ministerområde. Til gengæld kræver Finansministeriets embedsmænd mere styr og styring på dette uregelmæssige område, og udvalgets opgave bliver at analysere, om der er styr på tingene – og hvordan det kan strammes op.

Nedsættelsen kan også forstås som Uni-ministerens smarte svar på, at det store oppositionsparti Venstre har foreslået nedsættelse af en egentlig kommission, der skal undersøge incitamenter i uddannelsessystemet, herunder ændring af taxameter-systemet eller indførelse af et job-taxameter (belønning til uni'erne for, hvor mange kandidater, der kommer i job). Og så vil Venstre gerne have belyst perspektiver i indførelse af brugerbetaling på uddannelse.

Formand Søndergaard: Reformsnedker
Ministeren udnævnte et snævert, håndplukket udvalg med eks-SFI-direktør Jørgen Søndergaard som formand. Og han er ikke hvem som helst, men kendt som professionel problem-tekniker fra flere kommissionsarbejder (Strukturkommissionen 2002-03, Velfærdskommissionen 2003-2005 og Arbejdsmarkedskommissionen 2007). Nogle vil diplomatisk kalde ham en pragmatiker mellem økonomisk faglighed og politisk følsomhed. Kyniske politologer vil kalde ham en nyttig politisk reformsnedker, som forstår at lave "bestillingsrapportering" til politikerne.

Alt andet lige er Søndergaards udpegning et signal om, at politikerne har søsat en uddannelsespolitisk analyse, som vil få konsekvenser, når udvalgsrapporteringen slutter i oktober 2014. Uni'erne venter spændt på, om udvalget vil stille med nye styringsmekanismer.

Men hvad er problemtekniker Østergaards pejling på opgaven?

Udvalgets opgave er at forbedre kvalitet og relevans. Men handler relevans ikke bare om nytte, om hvad arbejdsgiverne definerer som brugbart her og nu?

"Jo, det er da ret ukontroversielt: Formålet med uddannelse er da at kvalificere sig til et job på arbejdsmarkedet. Relevans er et sæt af kompetencer, som man sender de unge ud med. Og det formål kan tilmed præciseres, for det handler i fremtiden om, hvordan uni'erne kan indrette studierne, så flere målretter sig mod den private sektor.

Men det er jo ikke så enkelt, at man bare skal spørge arbejdsgivere, hvad de har brug for nu. Det danske arbejdsmarked er meget differentieret, så der er få store virksomheder med brug for højt kvalificerede vidensarbejdere, og en stor masse af mellemstore og små firmaer, hvis kvalifikationsbehov er meget mere broget. Den differentiering er der ikke nogen praktisk guide, der kan løse.

Man må også stille spørgsmålet, hvad der skaber værdi for samfundet. Her er udvalgets opgave at se på, om studierne faktisk har inddraget relevanskriterier, og om de med mellemrum faktisk tager pejling af dette.

Men jeg vil gerne understrege, at det ikke er udvalgets opgave at udpege de job- og studieområder, som uni'erne bør satse på. Vi skal primært se på mekanismer, som kan skærpe den interne studieopmærksomhed på dette aspekt", svarer Jørgen Søndergaard.

Hvad kommer først: Kvalificering i grundfaget og derefter relevans?

Udvalgets nedsættelse afspejler, at der er mistro til, hvad uni'erne faktisk gør i dag: Gør de det for eksempel godt nok på Søndergaards eget fagfelt, cand.polit-studiet?

"Man kan vel altid gøre det bedre. Politstudiet forsøger at løse kvalitet-relevans-spørgsmålet ved at have et bredt udbud af valgfag på kandidatdelen, så de studerende selv kan vælge fagkombinationer og dermed kompetenceprofil – så de fx kan få en faglig dybde, der retter sig mod erhvervslivet. Men man kan med rimelighed spørge, om der er fag nok, der sigter mod den private sektor – og på politstudiet".

Men hov: Der er polit-studiet jo slet ikke så særligt. Mange studier er jo indrettet på den måde med grundkvalifikation på bachelortrinnet og specialisering på kandidattrinnene?

"Nu er jeg jo ikke klog nok til at stille mig som overdommer på alle fag. Men det er mit indtryk, at der er en række fag, hvor kompetenceprofil og differentieringsmuligheder ikke er så gennemarbejdede og afspejler sig i fx studieordninger.

I mine øjne er det helt centrale i studieopbygning, at der findes en bredde i fagkombinationer, for det bliver vigtigere og vigtigere i forhold til erhvervsrelevansen. Har man fagudbud, som matcher?

Udvalget vil på dette område gå ind specifikt med analyser af fagområder og studieordninger for at udpege forskelle og problemer. De ansvarlige – studieledere, institutledere og dekaner – vil blive spurgt om, hvad de faktisk gør i praksis og ud fra hvilke begrundelser. Men hvordan disse analyser skal skrues sammen og afvikles i praksis, kan jeg ikke sige noget om nu".

Der er vel igen et dilemma, når kvalitet og relevans væves sammen – hvor studier i dag arbejder ud fra en rækkefølge; først studier i nødvendig grundfaglighed (kvalitet) og dernæst kan der så bygges relevans på (erhvervsanvendelse)?

"Jeg er enig for så vidt, at kvalitet er en forudsætning for relevans. Og relevans er et sæt af fagkompetencer og -kombinationer, som man udruster de unge med.

Men jeg ser det ikke sådan, at kvalitet

Relevans = Erhvervsretning

“Lestjek-udvalget”, fortæller udvalgsformand Jørgen Søndergaard.

INTERVIEW

“Men jeg vil gerne understrege, at det ikke er udvalgets opgave at udpege de job- og studieområder, som uni'erne bør satse på. Vi skal primært se på mekanismer, som kan skærpe den interne studieopmærksomhed på dette aspekt”

Jørgen Søndergaard

kommer før relevans, det er en simultant ting, som fletter sig ind i hinanden, når man vurderer studie- og kursusudbud. Jeg køber ikke påstande eller modstillinger om, at fokus på relevans er at renoncere på den klassiske faglighed. Studier kan samtidig have kvalitet og være yderst relevante. Man kan godt gå på to ben i hele studiet.

Min pointe er, at studierne hele tiden skal have antennerne ude og næse for, hvor efterspørgslen og nytten er i fremtiden, så samfundet reducerer risikoen for, at unge spilder tiden i blindgyder. Bliver der gjort tilstrækkeligt for at målrette på de enkelte studier?

Opstilling af standarder og succeskriterier?

Uni'erne oplever sig som regulerede og styrede og det forekommer grænseløst, hvad politikere og embedsmænd kan blive ved med at tæske universiteterne med – så vil udvalget præsentere standarder og succeskriterier, som fortæller, hvornår uni'erne har gjort det godt nok?

”Det er jo enormt vigtigt, at i princippet er der jo aldrig noget i forsknings- og uddannelsessektoren, som er godt nok! Her må man kontinuerligt være optaget af at forbedre kvalitet og relevans.

Forskningens væsen er jo på samme måde søgen efter den næste viden, og man bliver aldrig færdig. Det samme gælder på uddannelsessiden.

Når det så er sagt, så er udvalget jo blevet bedt om at analysere, vurdere og opstille nogle standarder for, hvad der kan kræves. Men det er svære afvejninger – og det ved jeg ikke, om vi kan”.

Den offentlige sektor har i de seneste ti år været hærgnet af New Public Management og incitamentsstyring. Men virker det på videns-arbejdspladser som et uni'? Og er der ikke grænser for incitamentsstyring via taxameter, puljer, belønninger og straffe?

”Jo, det er der. De enkelte incitamenter kan jo modarbejde hinanden. Det er da en analyse værd, om taxametersystemet er skruet sammen på en hensigtsmæssig måde i forhold til kvalitet?

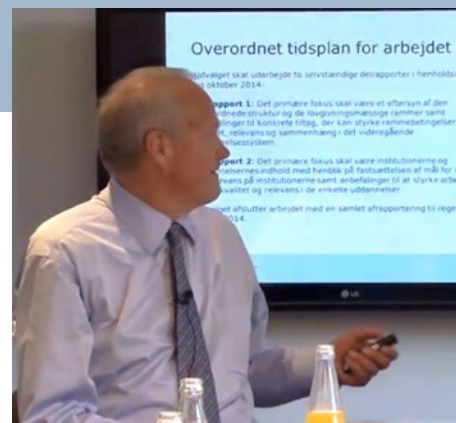
Udvalgets første fase omfatter et rammeeftersyn af lovgivning og styringsmekanismer med anbefaling til, hvad der kan ”styrke rammebetingelserne for kvalitet, relevans og sammenhæng (afsluttes marts 2014). Her skal vi se på, hvad der er de vigtigste incitamentsfaktorer i dag, og det er jo ikke bare på uni'erne, men også i fx de tilgrænsende professionshøjskoler. Det interessante er jo her, at mens uni'er går for at være løst regulerede med store frihedsgrader (inden for akkrediteringssystemet), så er højskolerne detailregulerede.

Der er altså et samspil mellem incitamenter, som har indflydelse på studiekvaliteten inden for de økonomiske vilkår. Og udefra kan det være svært at forstå, hvorfor nogle fagområder tilbyder så få konfrontationstimer til deres studerende?

Udvalget vil lave selvstændige analyser, som omfatter såvel økonomiske som andre incitamenter. Men jeg kan ikke sige hvilke”.

Kyniske spåmænd: Forudsigelige reformforslag?

Kyniske spåmænd vil påstå, at udvalget vil komme med forudsigelige reformforslag, og at et af dem vil handle om, at bachelortrinet skal være et reelt afstigningstrin – og at der ikke skal være overgangsgaranti fra bachelor- til kandidattrinnet?

”Det er da noget, som vil blive diskuteret. Det er jo interessant, at BA-trinnet aldrig er slået an her i landet, mens der er et arbejdsmarked for dem i andre lande (fx England og USA).

I Danmark er der ikke tradition for, at arbejdsgiverne ansætter bachelorer, så det er en blindgyde i dag. Men udvalget vil gå fordomsfrit ind i vurderinger, og heri vil da indgå, om det er muligt at skabe et attraktivt arbejdsmarked for danske bachelorer på den ene side, eller om der faktisk er ekstraværdier ved kandidatgraden på den anden.

Kynikere tipper også, at brugerbetaling som studieafgifter (fees) vil indgå som reformforslag som incitaments-redskab, fordi betaling vil virke motiverende på de studerende?

”Det tror jeg ikke, for det er ikke en del af kommissoriet, der lidt kryptisk taler om, at forslag skal ligge inden for ’den danske velfærdsmodels rammer’ og herunder hører jo, at uddannelse skal være gratis.

Men problematikken kan dog komme ind ad bagdøren, bl.a. via det internationale perspektiv og som finansieringsform. Men som udgangspunkt har udvalget ikke til opgave at undersøge mulighed for brugerbetaling.

Vil et reformforslag blive job-bonus, som skal motivere uni'erne til at at erhvervsrette deres studier – og som foreslået af Venstre?

”Det ligger da inden for kommissoriets rammer. Teknisk set kan det være en del af taxametersystemet, hvor der kan reguleres mellem forskellige knapper. Men på forhånd kan jeg også som samfundsøkonom sige, at job-taxameter er et usikkert incitaments-redskab, for det er meget konjunkturfølsomt. Man kan jo ikke holde uni'erne ansvarlige for samfundets økonomiske konjukturer, som er helt afgørende for jobmarkedets udvikling...”

KUs årsfest 2013: Åndsfrihedens garant

Foran Hendes Majestæts lilla bredskyggede hat, andre honoratiorens, ansatte og studenter talte **rektor Ralf Hemmingsen** ved KUs årsfest i oktober om universitetets stigende nødvendighed for åndsfriheden.

Med kryptisk mine lagde han ud med at tale om en ny bog, han har læst: "1913", som trækker paralleller mellem fremkomsten af de totalitære regimer i kølvandet på verdenskrigene og så nutiden. Med henvisning til den økonomiske afmatning spurgte han dramatisk: "Står vi også nu – apatiske og indolente - på tærsklen til en katastrofe af samme omfang som en verdenskrig?"

Det ville han ikke bekræfte. Han forudser og håber, at vi bliver reddet af åndsfriheden og af individets kritiske tankegang – støttet af uni's frie ånder og tanker - der skal sikre en oplyst fremtid med fred og fremgang:

"Netop når de studerende er selvstændigt tænkende individer, myndiggjort af deres egen fornuft, er de mindre tilbøjelige til at marchere i takt og blive opslugt af massen, som i de skæbnesvangre år, jeg nævnte før".

(Foto: Lars Iul Hauschild)

Kloge folk er stress-skr

Stress sætter sig på mange af de egenskaber, forskere bruger i deres daglige arbejde, og selv små symptomer går ud over arbejdsevne

Ganske vist kan forskere ofte planlægge en stor del af deres arbejdstid selv. Men det er ingen garanti mod stress, og hvis stressen først begynder at sætte ind, er forskere blandt dem, der er allermost skrøbelige over for symptomerne.

Det vurderer ph.d.-studerende Malene Friis Andersen fra Psykologi på KU, der i sit projekt undersøger, hvordan vidensarbejdere påvirkes af stress.

”Forskningen viser, at det i høj grad er medarbejdere, der skal træffe beslutninger, kommunikere og selv skal styre tidsforbrug, der får nedsat arbejdsevne, når de har stress- og depressionssymptomer,” siger hun.

Forklaringen er, at stress påvirker menneskets ’eksekutive funktioner’ – evnen til at formulere, planlægge, huske, koncentrere sig samt kontrollere sin adfærd og være fleksibel over for omgivelserne. Intellektuelle egenskaber, som vidensarbejdere i højere grad end manuelt arbejdende har brug for i hverdagen.

Små stress-symptomer sætter spor

”Som forskere og undervisere er vi i allerhøjeste grad afhængige af vores eksekutive funktioner – hukommelse, kreativitet, empati. Så selv små stress-symptomer vil nedsætte vidensarbejders arbejdsevne,” forklarer Malene Friis Andersen, der forsker i vidensarbejdspladser, uden at det dog er på uni-arbejdspladser.

Symptomer på stress kan være, at man begynder at få problemer med koncentrationen eller hukommelsen. Man bliver lettere utålmodig, irriteret og oplever i højere grad at komme i konflikt med ens omgivelser. Næste skridt er, at man ikke kan se meningen med ens arbejde og begynder at miste troen på egne evner. Og her kan særligt vidensarbejdere nemt komme ind i en negativ spiral. De reagerer nemlig ofte ved at arbejde endnu hårdere.

”For en vidensarbejder er arbejdet vigtig for en selv, som person. Så jo mere tvivlen på en selv sætter ind, jo mere gør man for at modvirke det. For truslen ved ikke at kunne udføre sit eget arbejde er et totalt identitetskollaps. Jo mere stress-spiralen tager fat, jo mere gælder det ens psykiske overlevelse at klare sit arbejde,” siger hun.

Det er ofte intellektuelle egenskaber

Stress følsomt for dårlige arbejdsforhold

At være personligt engageret i sit arbejde er ikke stressende i sig selv, siger Malene Friis Andersen. Men det gør, at man er mere følsom over for det, hun kalder dårlige arbejdsforhold.

”Det er uklare succeskriterier, det er konstante omorganiseringer, det er en usynlig ledelse, det er succeskriterier, der har et indbyrdes modsætningsforhold, for eksempel hvis man både skal levere god undervisning og producere en masse højt rangerede artikler.”

Specifikt for universitetet nævner hun også, hvordan intern konkurrence kan være en stressfaktor:

”Som systemet er organiseret, er der intern konkurrence i forskningsmiljøer. Man ved fra forskning, at social støtte er en af de bedste buffere mod stress, så selve organiseringen kan også have noget at sige.”

Det gælder måske ikke mindst for ph.d.-studerende som dig selv?

”Personligt har jeg følelsen af at være i et godt og trygt miljø. Men ja, det er klart, at det er sårbart, når der sidder 10 ph.d.ere, og der er én postdoc-stilling ledig.”

En uges ferie løser ikke problemet

Et af Malene Friis Andersens budskaber er, at der er behov for at forstå stress som en mere kompleks størrelse og et problem. For eksempel giver det ikke mening at sige til en vidensarbejder, at vedkommende skal lade være med at gå så meget op i sit arbejde. For vilkårene i den type arbejde er ganske simpelt, at man ikke kan lykkes, hvis man ikke involverer sig personligt.

Konkurrence som vilkår

For at løse op for de interne konkurrence-spændinger, er det ifølge Malene Friis Andersen vigtigt, at man får snakket åbent om, at man både er kolleger og konkurrenter.

”I et ph.d.-miljø er det vigtigt, at man kan tale om konkurrencen som et vilkår, i stedet for at det findes som den der elefant i rummet, ingen vil se. Og samtidig kan man inspirere og motivere hinanden til at finde andre job- og karrieremuligheder. Det har jeg selv gode erfaringer med blandt mine kolleger,” siger hun.

røbelige

men, siger stress-forsker

(foto: Colourbox)

er som hukommelse og koncentrationsevne, der rammes af stress-symptomer.

I det hele taget er tiden løbet fra de nemme løsninger på stress-problemet.

”Det er ikke gjort med at tage en fridag eller en uges ferie. Jeg tror heller ikke nødvendigvis på, at et stress-håndteringskursus løser problemet. Det er organisatoriske ændringer af arbejdet, der skal til,” siger hun.

Helt afgørende er det, at man er opmærksom på symptomerne og handler, før problemerne bliver uoverskuelige.

”Det er vigtigt at få det italesat og sagt, når man så har styrken til det. Tag det i opløbet, og fortæl din nærmeste leder, at tingene ikke hænger sammen – at der er for meget, og rammerne er uklare.”

Er man ikke bange for at udstille sig selv som svag medarbejder på den måde?

”Det er klart, at det er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at gå til lederen. Men der er bare ikke nogen vej udenom. Alternativet er, at stress udvikler sig i en grad, hvor det bliver en langtidssygemelding. Næste punkt er, at man ikke er i stand til at tale med sin nærmeste leder. Nogle af de personer, jeg har fulgt, er nået til det punkt, hvor de ikke kan smøre deres børns madpakke, fordi de ikke kan huske, hvordan man gør.”

lah

Nyborg dømt som fusk

Efter 777 dages overvejelser dømte Uredelighedsudvalget UVVU ex-psykologiprofessor Helmuth Nyborg som videnskabelig fusk. Han har fortiet en ghostforfatter, og så har han konstrueret fiktive data.

I UVVUs jurasprog dømmes han for to forhold: Dels at han forsægtigt har ”angivet uretmæssig forfatterrolle” (ved at fortie bidrag fra en medforfatter). Og dels fordi ”han groft uagtsomt har angivet en vildledende reference på en måde, der må sidestilles med uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data”.

Nyborg pålægges at trække sin artikel ”Den vestlige civilisations forfald (*”The Decay of Western civilisation”*) tilbage, fordi den ikke er baseret på videnskabelige data, derimod på konstruerede data. Artiklen beviste angiveligt, at indvandring af lav-IQ-folkeslag med høje fødselsrater vil sænke den danske gennemsnits-IQ og dermed undergrave den danske velfærd. Og Nyborg har flittigt refereret til den i artikler og interviews i fx *Weekendavisen* og *Jyllands-Posten*.

Ghostforfatterskab og en uidentificerbar FN-kilde

UVVU dømmer Nyborg på to aspekter:

■ **For det første ad ghostforfatterskabet** konkluderer UVVUs flertal på fem, at Jørgen Ebbe Vig (’statistiker’/’økonom’ fra den ultra-højreideologiske Den Danske Forening) har stået for et væsentligt bidrag til artiklens tilblivelse, uden at dette blev oplyst i artiklen. Nyborg har hemmeligholdt ghostforfatterens bidrag, og det er uredeligt. (UVVU-udvalget er dog internt uenigt heri, for to mener ikke, at manglende forfatterangivelse er uredeligt – uden at deres argumentation fremgår).

Selv om udvalget konstaterer, at Nyborgs og hans ghostforfatters tekster ”er næsten identiske”, så dømmes Nyborg ikke for plagiat, angiveligt fordi UVVU ikke kan bevise dette ”på det foreliggende grundlag” – udvalget lader det ikke tælle til Nyborgs ugunst, at det har været umuligt for UVVU ”at foretage en efterprøvning af Nyborgs figurer, idet der ikke var tilgængelige data til en sådan efterprøvning...”.

■ **For det andet er det samlede udvalg derimod enige om, at Nyborgs angivelse af en uidentificerbar FN-kilde er vildledende,**

idet ”den benyttes til at understøtte data, som ikke fremgår af kilden”. Udvalget kalder dette uredelighed: ”uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data”. Bagved

ligger, at Nyborg forgæves har søgt at retfærdiggøre kilden med skiftende forklaringer – men de angivne data har været umulige at verificere for udvalget.

Nyborgs skiftende forklaringer

Set udefra har sagsforløbet og de 777 dages sagsbehandling – og FORSKERforums omtale – været præget af at være i en gråzone mellem forskning og politik, fx når Nyborgs data stammede fra en ghostwriter fra Den Danske Forening. Eller når Nyborg skiftede forklaring (om ghostwriterens rolle og om FN-datas oprindelse). Eller når Nyborg efter to års sagsbehandling – lige før UVVU lukkede for indlæg – pludselig opfandt en ”proportionalitets-omregningsfaktor” som forklaring på uigennemsigtige mellemregninger m.m. (Nyborg: ”Jeg begik en fejl ved ikke at oplyse herom, men det er nu rettet via et indsendt addendum til tidsskriftet”).

Det fremgår ikke af UVVUs afgørelse, hvorledes hele dette scenario har spillet ind på afgørelsen, for UVVU fortæller ikke, hvorfor UVVU ikke undersøgte Nyborgs (skiftende) forklaringer – og disse bliver således ikke en belastning for ham. UVVU undlader dermed også at dømme Nyborg på nogle klagepunkter med simpel henvisning til, at man ikke mener at kunne bevise uredelighed (pga. manglende og uoplyst kilde).

Nyborg vil ikke respektere afgørelsen

Nyborg har i sine indsigelser markeret, at han ikke vil respektere UVVUs pålæg om retraction af artiklen.

Klagerne derimod siger til FORSKERforum: ”Afgørelsen, som stempler Nyborg som fupmager, må mane til eftertanke for alle som i fremtiden kunne overveje at citere Helmuth Nyborg for noget som helst”, siger AU-lektor Morten Kjeldgaard.

”Vi er tilfredse med, at dette lange forløb endelig er afgjort ved, at vi har fået medhold i klagens vigtigste elementer: Nyborg er blevet dømt for fusk med data og for at have opereret med ghostforfatter, som står bag metode, data og analyse. Og så dømmes han til aktivt at trække sin artikel tilbage fra det internationale tidsskrift. Men vi er da ærgerlige over, at UVVU ikke tager konsekvensen af det skjulte medforfatterskab og dømmer Nyborgs kopiering som simpelt ’plagiat’...”

Nyborg vil ikke kommentere afgørelsen for FORSKERforum.

Se de næste sider ...

jø

Whistleblowere i gabes

Nyborg-sagen har været en sejtrækker og ørkenvandring for de tre klagerne, der føler sig modarbejdet og negligeret af UVVU

Hvem var egentlig under anklage, os som klagerne eller Helmuth Nyborg?

Det spørgsmål har lektor Morten Kjeldgaard (AU), professor Jens Mammen (AU/AAU) og adjunkt Jens Kvorning (AAU) stillet hinanden adskillige gange i løbet af de 777 dage, der gik, fra klagen blev indleveret, til der kom en afgørelse. I hele perioden var de underlagt en tavsheds-henstilling over for offentligheden fra UVVU. De blev ikke informeret om sagens gang, og hvornår den forventedes afsluttet. De skulle levere replikker og dublikker. De oplevede sig som retsløse.

De tre klagerne over Nyborg endte med at få medhold i hovedanklagerne om skjult forfatterskab og datakonstruktion. Nyborg har handlet uredeligt og skal trække sin artikel tilbage, lød afgørelsen fra UVVU.

Utilfredsstillende præmis:

Alle påstande er lige gyldige og sande

Men selvom de tre i princippet fik, hvad de gik efter, sidder de ikke tilbage med den store tilfredshed.

Tværtimod er det ærgrelse over at have brugt enorme mængder af tid på at løfte bevisbyrden – en indsats, der i deres øjne er blevet modsvaret af en sjusket og mangelfuld sagsbehandling fra UVVUs side, hvor man lidt skødesløst har affejt visse af klagepunkterne i stedet for grundigt at indhente oplysninger og sætte sig ind i tingene ved at undersøge Nyborgs skiftende forklaringer. Præmisserne bag ved UVVU bliver dermed utilfredsstillende:

”Vores indtryk er, at UVVU – og her det kultur- og samfundsvidenskabelige underudvalg – først og fremmest vil sørge for, at ingen bliver uskyldigt dømt. Og en fremherskende holdning i udvalget er tilsyneladende, at i samfundsvidenskab må man skrive hvad som helst, endog usandheder”, forklarer den ene af klagerne, **lektor på AU-nat’ Morten Kjeldgaard**.

Tilfældig opdagelse

Der har været skrevet og sagt meget, ikke mindst i FORSKERforum, om uredelighedssagen mod Helmuth Nyborg, der helt kort bundes i en videnskabelig artikel, hvori Nyborg forudser, at indvandringen til Danmark vil medføre et fald i den vestlige befolknings gennemsnitlige intelligenskvotient og undergrave velfærd og demokrati.

Nyborg baserer sine påstande på en befolkningsfremskrivning, som er udviklet af en ghostwriter – den indvandrerfjendske Den Danske Forenings statistiker Jørn Ebbe Vig – og på tal som Nyborg hævder stammer fra FN, men hvis oprindelse han ikke har kunnet dokumentere i den to år lange høringsfase. Og heller ikke en ”proportionalitets-omregningsfaktor”, som Nyborg pludselig præsenterer efter to års sagsbehandling, overbeviser UVVU.

“Sagen er vigtig, for Nyborg har jo været indflydelsesrig mediedarling, der blev brugt og bruges i sammenhænge, hvor han kan fremføre sin politiserede ‘forskning’
Klager Morten Kjeldgaard

Klagens afsæt opstod tilfældigt. AAU-lektor Jens Kvorning læste Nyborgs artikel *‘Decay of Western Civilization’*, og da han ledte efter referencer, faldt han over et signeret dokument på økonomien Jørn Ebbe Vigs hjemmeside, der var fuldstændig identisk med metodeafsnittet i Nyborgs artikel – altså et tegn på plagiat.

Kvorning gik til sin vejleder Jens Mammen, som gik til Morten Kjeldgaard, der for har beskæftiget sig med Nyborg og har indsigt i de genetiske spørgsmål, Nyborg

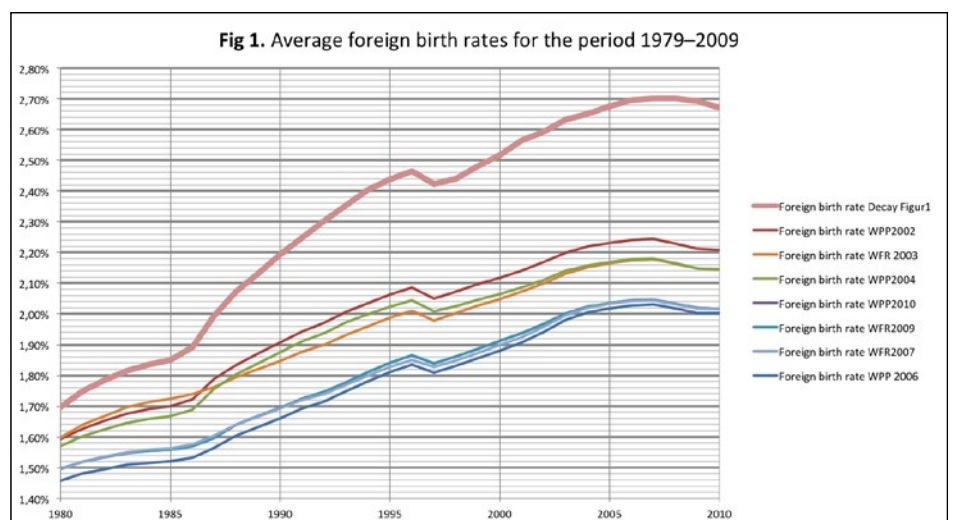
kredser om. De overvejede at skrive en Nyborg-kritisk artikel til Nyborg-tidsskriftet, men besluttede, at spørgsmålet om uredelighed måtte afklares først. Derfor skrev de en klage, dels til tidsskriftets forlag Elsevier, dels til UVVU.

UVVUs negligerende attitude

I den ekstremt lange klagebehandlingsproces – over to år – er der foregået en løbende korrespondance mellem Nyborg, UVVU og klagerne. Nyborg sender løbende nye tal og forklaringer på, hvordan han kommer frem til sin befolkningsfremskrivning, og hver gang sidder klagerne Kvorning, Mammen og Kjeldgaard ihærdigt og regner det efter.

”Befolkningsmodellen er utrolig simpel – faktisk så simpel at man siden det 19. århundrede har vidst, at den ikke duer til noget. Nyborg kom hele tiden med nye tal, som vi straks kontrollerede i vores regneark, men vi kunne aldrig eftergøre Nyborgs groteske høje fødselsrater. UVVU havde tilsyneladende svært ved at forstå og gennemskue det, det kunne vi se af deres foreløbige afgørelse,” fortæller Kjeldgaard.

Han ser tilbage på processen med en vis irritation. Dels fordi han føler, at klagerne brugte en masse tid på at efterprøve og foretage den videnskabelige efterforskning af Nyborg, som udvalget ifølge bekendtgørelsen er forpligtet til at gøre.

DIAGRAMFORKLARING: Kurverne angiver forskellige data på indvanderes samlede fødselsrate. Øverste meget dramatiserende kurve er fra Nyborgs artikel, som angiveligt er baseret på FN-data (2007), men som hverken klagerne eller UVVU har kunnet reproducere. De nederste kurver er klagerens real-beregninger efter Nyborgs (Vigs) angivne metode på basis af FN's officielle data 2002-2010. (Kilde: Mammen, Kjeldgaard & Kvorning)

“Nogen måtte jo sige stop”

Vil Morten Kjeldgaard klage igen, hvis han kom på en anden uredelighed?

”Det er et rigtig godt spørgsmål ..”, tøver han og fortsætter: ”Jo, det ville jeg nok. Det skal man jo. Det er et kæmpe stykke arbejde, det er frustrerende, man udsætter sig selv for alle mulige former for kritik og mistænkeliggørelse. Mange akademikere anser dig tilsyneladende for at være en stikker, og man får absolut ingen hjælp fra UVVU. Men alligevel: Det er ens pligt.”

Det siger han på trods af, at hele forløbet efter klagen opleves som op-ad-bakke og modstand fra systemet. Set i bakspejlet har det omfattende konsekvenser at være klager i en uredelighedssag:

”Først og fremmest skal man være indstillet på, at det er et kæmpestort stykke arbejde at følge en sag til dørs. Ud over at være anmelder er man både opdager og anklager, vel at mærke uden at have de beføjelser, som politiet har. Du skal producere bevisbyrden, og du skal gøre det skriftligt”, svarer lektor Morten Kjeldgaard. ”Du får ingen hjælp. Bekendtgørelsen siger godt nok, at UVVU selv skal være aktive og efterforske – men det gør UVVU ikke i praksis. De ulejlige sig ikke engang til at høre Danmarks Statistik angående Nyborgs usande påstande om, at Talfabrikkens data var ubrugelige. Og alle

Nyborgs usandheder og vildledningsforsøg i høringsfasen har tilsyneladende heller ikke svækket UVVUs opfattelse af hans troværdighed.”

Hvorfor er Nyborg-sagen vigtig

Hvorfor har sagen været så vigtig for Jer?

”Han har jo været en indflydelsesrig mediedarling, der blev brugt og bruges i sammenhænge, hvor han kan fremføre sin politiserede ’forskning’. Når man oplever det og samtidig ved, at manden er fuld af fup, og det hele er et stort luftkastel, så får man motivation til at få det afsløret”, forklarer Morten Kjeldgaard. ”På et tidspunkt måtte nogen sige stop: Nu gider vi ikke høre mere på det vrøvl. Forskerne knokler for at gøre tingene ordentligt og samvittighedsfuldt og har alligevel svært ved at få publiceret deres ting. Så sidder der en fupmager og får publiceret nogle helt værdiløse ting, der publiceres af den indspiste klike, han er en del af.”

Og samtidig har de måttet stå model til Nyborgs personlige mistænkeliggørelse af klagerne for at være venstreorienterede og nulforskere: ”Vi har oplevet, at Nyborg hæmningsløst har løjet og angrebet os personligt, hvilket selvfølgelig siger en hel del om hans såkaldte videnskabelighed. Vi har forsøgt at fokusere og holde fast i substansen.”

Enhver tvivl kom Nyborg til gode

Og UVVU stillede med en negligerende attitude over for den dokumentation og påvisning af fejl, klagergruppen kom med: ”Vi oplever, at UVVU opfatter vores analyser som utroværdige. Og det er stærkt krænkende at blive beklippet på sin faglighed. Vi brugte hele sommerferien på at udarbejde og validere regneark, undersøge sagens juridiske aspekter og på at sidde og sammenligne Nyborgs og Vigs figurer for at dokumentere, at de fleste er helt identiske. Men den dokumentation affærdiger udvalgets medlemmer helt useriøst med en hånd vending.”

Klagerne skrev også, at de havde mere dokumentation, de gerne stillede til rådighed. Det har UVVU aldrig spurgt om: ”I det hele taget lod UVVU enhver tvivl komme anklagede til gode”.

UVVU mistænkeliggør og taler ned til klagerne

Klagerne er stærkt utilfredse med UVVUs forsømmelser, fx når man ikke gennemførte selvstændige analyser eller undersøgelser, eller når man ignorerer vigtige klageaspekter. Især en formulering i UVVU-afgørelsen forarger Kjeldgaard og hans kolleger. Den handler om, at Helmuth Nyborg manipulerer ved ikke at bruge data fra Danmarks Statistik og FN's befolkningsfremskrivning, når der i afgørelsen står:

”Udvalget bemærker, at der må levnes en forfatter et vist spillerum med hensyn til, hvilke data der inddrages i artiklen, så længe det står klart for læseren, hvilke data der er inddraget. Udvalget er endvidere af den opfattelse, at det ikke er muligt at inddrage samtlige mere eller mindre relevante data i en videnskabelig artikel, bl.a. under hensyn til tidsskrifters pladsbegrænsninger i forhold til antal ord m.v.”

Her oplever klagerne, at UVVU decideret mistænkeliggør og taler ned til klagerne:

”Det er en direkte hånlige tone. Vi har på intet tidspunkt stillet et grotesk krav om at ’samtlige mere eller mindre relevante data skal inddrages’. Vi har bare krævet, at de helt centrale data fra Danmarks Statistik inddrages, i stedet for de irrelevante data, Nyborg har brugt, som desuden heller ikke kan identificeres”.

Udelod ekspertsvar

For at få hjælp til vurdering af metodiske spørgsmål i klagesagen, inddrog UVVU demografiprofessor Lisbeth B. Knudsen. UVVU stillede hende tre konkrete spørgsmål vedrørende Nyborgs artikel. Imidlertid er hun i UVVU-afgørelsen kun refereret for en enkelt vurdering. Også det er klagerne oprørte over.

”Alle tre ekspertsvar understøtter vores påstande, men UVVU ignorerer svarene på to af de tre spørgsmål – som de selv stillede. De ikke alene ignorerer svarene på deres egne spørgsmål, men de skjulte også i afgørelsen, at de stillede hende spørgsmålene, som så stort set ignoreres i afgørelsen. Det mener vi simpelthen er en forvaltningsfejl”.

Klagerne: UVVU opfatter sig som en slags mægler

Fælles for de forskellige kritikpunkter, Kjeldgaard og hans medklagerer har mod UVVUs sagsbehandling, er, at afgørelsen mellem parterne udtrykker en tøvende tilgang til sagens behandling og til udvalgets egen rolle som den instans, der skal slå ned på uredelighed.

”Man er jo lidt naiv i starten. Vi havde fundet bevis for et plagiat, og så troede vi, at der sidder nogen i UVVU, der vil forsvare videnskaben, og siger: Tak for, at I tager videnskaben alvorligt! I stedet oplever vi en proces, hvor UVVU bare spillede bolden rundt mellem parterne – som om UVVU opfatter sin rolle som en form for mægler. Som to uartige drenge, der slås i skolegården, og så kommer gårdvagten og hiver dem begge i ørerne.”

lah

UVVU: Ingen kommentarer

FORSKERforum ville gerne have hørt UVVUs syn på klagerens kritik af sagsbehandling. UVVUs formand og samtidig formand for det aktuelle underudvalg Henrik Gunst Andersen ønsker imidlertid ikke at udtale sig om sagen.

”Det er min vurdering, at det ikke har nogen nytte, at jeg indgår i en offentlig debat med parterne, da udvalgets synspunkter på den sag fremgår i den offentligt tilgængelige afgørelse,” skriver han i et mailsvar.

"Nyborg udsat for ju

Nyborg opfordrer til protest mod UVVUs afgørelse. Og han bakkes op fra en broget flok

Nyborg vil ikke interviewes

Nyborg indsendte for et år siden et omfattende læserbrev til FORSKERforum med sin udlægning af sagen og med klage over bladets dækning. Det afviste redaktionen med henvisning til, at Nyborg – og klagerne – ville blive interviewet, når sagen var afsluttet.

Men nu vil Nyborg ikke interviewes af FORSKERforum. Da journalisten ringede til Nyborg for at aftale et interview, blev det en kort ordveksling:

"Det er FORSKERforum. Som det tidligere er aftalt, vil vi gerne lave et interview med dig om din udlægning af sagen, nu den er afsluttet. Kan vi aftale et interview ..."

"Det har jeg nok ikke tid til foreløbig. Men ellers tak for interessen. Farvel" – og så smed Nyborg røret på (telefonsamtale 15.nov. kl. 14.14).

FORSKERforums spørgsmål

FORSKERforum ville gerne have stillet Nyborg følgende spørgsmål:

- *Hvordan har Nyborg oplevet de 777 dage, hvor sagen har været under behandling i UVVU?*
- *Er det en politisk afgørelse?*
- *Nyborgs ghostwriter Jørn Ebbe Vig kommer fra Den Danske Forening, hvor han har skrevet fremmedfjendske indlæg. Han kaldes foreningens økonom eller statistiker, men han har ingen videnskabelige meritter. Kunne Vigs ønske om usynlighed skyldes, at den politiske forbindelse skulle holdes skjult?*
- *Nyborg deltog som kanoroer ved OL i 1960 – men er han ikke en dårlig sportsmand, når han ikke anerkender UVVUs afgørelse?*

"Et justitsmord" kalder *Jyllands-Postens* blogger Morten Uhrskov Jensen UVVUs dom over psykologiprofessor Helmuth Nyborgs kontroversielle artikel. Uhrskov beskylder UVVUs afgørelse for at være politisk, bl.a. med henvisning til, at Uhrskov har "gennempløjet nær ved 40 bøger" på Nyborgs forskningsfelt, og herudfra kan UVVU "ikke sætte en finger på Helmuth Nyborgs konklusion".

Uhrskov – som nogle bloggere kalder racist med meget yderliggående synspunkter på indvandring – bidrager med et indlæg, der er et af en lang række sympatitilkendegivelser, som Nyborg har fået nationalt og internationalt. Kun få fra forskere, men tilsyneladende ingen fra nogle, som har sat sig ind i UVVU-afgørelsens videnskabelige substans.

Hovedparten er politiske tilkendegivelser fra ultrahøjre-folk og internationale racistnetværk, der politisk sympatiserer med Nyborgs konklusion om, at indvandring truer den danske befolknings IQ og dermed den danske velfærd.

Nyborg: Censur en trussel mod den frie videnskab

Det er Nyborg selv, der i et 14 siders langt opråb har opfordret sympatisører til at protestere:

"En lokal dansk komite har anmodet om – på diskutabelt grundlag – at en allerede publiceret artikel om intelligens og demografi skal trækkes tilbage fra den internationale forskningslitteratur. Hvis du er bekymret for denne censur, læs videre. Hvis ikke, så gå videre og hav en god dag", lyder indledningen.

Nyborgs udlægning af UVVU-afgørelsen handler om Uredelighedsudvalgets usaglige, partiske og politiske afgørelse, som er "en trussel mod den frie videnskab". Nyborg gennemgår afgørelsens urimeligheder og konstaterer, at UVVU er blevet misbrugt til at fordømme politisk ukorrekt forskning som IQ-forskning.

Nyborg siger, at sagen er skræmmende, fordi den viser, hvordan biased kolleger kan stigmatisere "forsvarsløse forskere af enhver slags": "Man behøver bare fabrikere en række beskyldninger, lække fortroligt materiale til sympatisk indstillet presse, og sidst forhindre den anklagede i at kunne svare. Faktisk var sagsøgerne i stand til at forudsige dommen over mig måneder før, den faktisk faldt..."

Nyborg om sagsøgerne: Nulforskere

Nyborg kalder sagsafgørelsen for et foreløbigt højdepunkt i et venstreorienteret anslag fra et statsorgan og fra de tre klagerne – AU-professor Jens Mammen, AU-lektor Morten Kjeldgaard og AAU-lektor Jens Kvorning.

Sagen har været "et redskab i tre klageres langvarige, systematiske, målrettede, politisk motiverede venstreorienterede forsøg på at censurere psykometrisk- og differential-psykologi".

De tre har nemlig beskyldt ham for "at assistere politiske organisationer i at hvidvaske ekstremt højreorienteret propaganda-materiale ved at gøre det til videnskabelige artikler, som derefter indgår som almen og legal viden i den offentlige debat".

Men de tre er bare nulforskere, som man ikke bør tillægge nogen faglig vægt. Mammen er tilmed eks-kommunist, fortæller Nyborg, der endelig beskylder FORSKERforum for at have støttet klagerne "heksejagt" ved at lække konfidentielt materiale og ved at nægte Nyborg at udtale sig.

“

Jeg nægter at trække artiklen tilbage. I mellemtiden vil jeg opfordre alle til at udbrede kendskabet til sagen til enhver, som bekymrer sig om udfoldelsen af den uhindrede videnskab

Helmuth Nyborg

Men forfølgelsen af Nyborg kunne kun foregå på "svage universiteter", nemlig AUs rektor Lauritz Holm-Nielsen og dekan Svend Hylleberg, som ikke beskyttede den akademiske frihed.

Nyborg bad om støtte fra racister og forvaltningsretsjurister

Nyborg sluttede med en bred opfordring til sine sympatisører og andre om at tale hans sag: "Jeg ser ingen grund til at undskylde min artikel. Jeg nægter at trække artiklen tilbage, selv om jeg er usikker på, hvilke disciplinære sanktioner den statslige UVVU-komite vil møde mig med. I mellemtiden vil jeg opfordre alle til at udbrede kendskabet til sagen til enhver, som bekymrer sig om udfoldelsen af den uhindrede videnskab".

Nyborg opfordrer sympatisører til at skrive til uddannelsesminister Morten Østergaard (email-adresse (min@fivu.dk) med

Det var tilsyneladende ingen tilfældighed, at Nyborg i maj 2011 optrådte for den danske ultra højrefløj i "Dansk Selskab for Fri Historisk Forskning". Her lod han sig fotografere sammen med Daniel Carlsen, formanden for semi-nazipartiet Danskernes Parti (foto: Redox)

Støttes af internationalt freakshow

kopi til UVVU samt til AUs rektor (fordi to af klagerne kommer herfra), Aalborgs rektor (fordi en af klagerne kommer herfra).

Nyborgs protestopfordring – som FORSKERforum har fået indsigt i – er udsendt pr. mail, først og fremmest til en broget skare af internationale sympatisører i ultra-højreorienterede netværk (fx kendte racister i England, Irland og USA), til Den Danske Forening, til Lars Hedegård og Trykkefrihedsselskabet, til den ultra-højreorienterede blog Snaphanen m.fl.

Men emailen er også sendt til danske journalister, som er ham positivt stemt (fx journalister på *Jyllands-Posten* og *Weekendavisen*), samt til personer, som blot har udtrykt ultraliberal bekymring for Nyborgs forskningsfrihed. Endelig står der også et par (upolitiske) forvaltningsretsjurister på email-listen.

Støtteerklæring fra en eks-kollega

Nyborgs protestopfordring førte til flere reaktioner: Dels fra enkelte, som plæderer for den helt liberale og ubegrænsede forskningsfrihed. Dels fra nogle, som ikke mener, at statslige organer som UVVU bør være overdommere i forskerverdenen. Og så fra nogle, der bare mener, at han er uretfærdigt behandlet.

Eks-musikprofessor Linda Koldau har erklæret sin støtte til Nyborg.

Mere interessant er måske, at **lektor Lars Larsen** fra Nyborgs gamle psykologi-institut rykkede Nyborg til undsætning (i læserindlæg i *Jyllands-Posten* 15.11). Han refererede Nyborgs fremstilling af UVVUs forkerte præmisser, nemlig at "ghostwriteren Vig's rolle var udeladt (fordi Vig ikke ønskede sig krediteret), og at Nyborgs manglende FN-kilde faktisk blev oplyst (via en mellemregningsfaktor).

Og lektoren erklærer så principielt, at UVVU burde lukkes, fordi organet gør forskere til jaget vildt: "Forskningsmæssige uoverensstemmelser bør afklares indbyrdes blandt forskere i fri diskussion af undersøgelsesresultater. Ugyldige, fejlagtige eller direkte manipulerende forskningsresultater vil med tiden afsløres ad naturlig videnskabelig vej ved manglende reproducerbarhed".

Nyborgstøtte: Stoler på Helmuth

FORSKERforum kontaktede Lars Larsen for at høre, om hans støtteerklæring til Nyborg var baseret på, at han kunne sige god for Nyborgs data, fx Nyborgs proportionalitets-omregningsfaktor?

"Nej, jeg har ikke tjekket disse data. Det har jeg ingen forpligtelse til. Helmuth har indrømmet, at han lavede en fejl, som han har rettet ved at indsende den manglende mellemregning til tidsskriftet – men UVVU dømmer ham alligevel: Han begår en fejl, og så udråbes han som fuskler! Jeg skrev det indlæg til *Jyllands-Posten*, fordi jeg kender Helmuth som kollega igennem mange år og kan sige, at han bliver uretfærdigt behandlet", forklarer en ophidset Lars Larsen. "Helmuth dømmes på et forkert grundlag af UVVU, baseret på klager fra personer, som har forfulgt ham siden 1997. Og FORSKERforum har deltaget i forfølgelsen – udsat ham for en skamløs, særdeles ensidig og ufin behandling, fx når han udråbes som 'forskningfuskler'..."

Men klagerne og UVVU kunne åbenbart ikke finde Nyborgs FN-kilde og kan ikke reproducere hans proportionalitetsfaktor, og FORSKERforum kan ikke identificere forskere, som har gjort det. Hvordan kan Lars Larsen så sætte sin forskningsmæssige troværdighed på spil ved en ubetinget støtteerklæring til Nyborg – uden at have gået Nyborgs data efter i sømmene?

"Jeg er helt enig i, at data skal kunne reproduceres, men jeg har ikke pligt til at gå dem igennem, før jeg udtaler mig. Jeg har fuld tiltro til Helmuths FN-data og omregningsfaktor m.m. Men du kan jo sende disse data til mig, så skal jeg se, om jeg har tid til at regne dem igennem ...", slutter lektor Lars Larsen, før han brat afbryder samtalen.

Lektoren har i en årrække været forskningsassistent for Nyborg, og de har publiceret mindst syv artikler sammen (2003-09).

Sympatisører rykker Nyborg til undsætning, ikke med forskningsargumenter men med politiske. De støtter hans projekt og konklusion, nemlig at indvandring fra lav-IQ-lande vil skade det danske velfærdssamfund. Sagens omtale og debat på internationale blogs og netmedier er mere politik end videnskab.

Her får Nyborg nemlig den ære at blive omfavnet af et freak-show af internationalt kendte racister og nazister.

Nyborg indsendte sin protestopfordring til den racistiske blog "*American Renaissance*". Under overskriften "*Dansk regering prøver at censurere forskning, den ikke kan lide*" udtrykkes der tillid til den velrenommerede ("distinguished") Nyborg: "*Hans redegørelse er en nedslående gennemgang af, hvordan ideologiske fanatikere mobiliserer regeringsmagt til at forpurre redelig forskning*". Og så får Nyborg helteglorie: "*Han er en modig soldat i kampen for fri videnskabelig undersøgelse og fortjener bred støtte*".

Blog-indlæg til støtte for Nyborg udarter derefter til debat om en aktuel debat om racist- og mobbe-sag i US-fodboldmiljøet (Penn State) – dømt af venstreorienteret politisk korrekthed, summer blogindlæggene.

Også på bloggen "*Stormfront.org*", som forvaltes af nazier i organisationen White Pride, omgærdes Nyborg af sympati. Han fremstilles som martyr.

Nyborg vil ikke interviewes af FORSKERforum

Der er også en sympatitilkendegivelse fra Donald I. Temple: "*Hvad Nyborg skrev var det modsatte af svindel. Han talte sandhed*". Temple er internationalt berygtet pseudo-raceforsker (fra det selvbestaltede "Central Institute for Correctional Police" i Californien). Han er bl.a. kendt for sin race-penis-forskning i bogen "Does size matter".

Nyborg afviser at lade sig interviewe af FORSKERforum, som derfor ikke kan få svar på spørgsmålet:

Synes Nyborg det er god stil, når han besvarer UVVUs faglige afgørelse med opfordring til politisk sympatikampagne?

Kilder:

- American Renaissance: amren.com
- Stormfront.org/forum/t1005316

Horizon 2020: Jagt på 570 EU-milliarder

Europaparlamentet har vedtaget EU-politikerens svar på den globale konkurrence **Horizon 2020** som gør "forskning og innovation" til et våben, der skal skaffe Europa konkurrencefordele over for USA og Østens industrilande. Nu kan tusindvis af forskere spille ind i slagsmål om de 575 mia. kr. allerede fra 1. januar.

Traditionelt retter EU's forskningsprogrammer sig mest mod industribehov og -støtte og sådan er det også med dette program, som dog har ændret ramme, der forskningsmæssigt markerer et skift fra 'teknologi-satsning' (6-7. rammeprogram) til 'innovation'. Målet er bl.a. at åbne markeder, herunder for større grad af frihandel. Hensigten lyder:

'Målsætningen om bæredygtig vækst og beskæftigelse m.m. må nås gennem skabelse af et sammenhængende redskaber i hele 'innovationskæden', som starter ved grundforskning og fører til udvikling af innovative produkter og services til markedet samt til støtte for ikke-teknologisk innovation, fx produkt-design og marketing'.

Men ved siden af at tilgodese industriinteresser afsætter Horizon også rammebeløb til at forskning i store samfundsudfordringer som arbejdsløshed, ældre-befolkning og klimaforandringer (inkl. Grøn energi). Der har traditionelt været kritik af højprioritering af industriformål og underprioritering af de humanistiske og samfundsvidenskabelige felter samt af 'servicesektoren':

"Det rettes der i nogen grad op på, men det gøres primært ud fra et nytte- og markeds-perspektiv. Selv om de største samfundsudfordringer er taget med – alt andet ville være galskab – så sker det igennem business-efter-spørgsels og markedets briller", vurderer **Marc Delepouve**, som er nationalsekretær i den franske universitetsfagforening SNESUP, der er meget optaget af forskning og uddannelse som handelsvare.

Der har generelt været meget lille offentlig debat om EU-forskningsmidlernes prioritering, selv om der fordeles enorme summer. Debatten er simpelthen kvalt, fordi prioritering foregår i et meget lille og elitært miljø i EU, mener nationalsekretæren. "Politisk sker prioriteringen af EU forskningsmidler i et snævert rum. Prioriteringen af indsatsområder sker i høj grad for at yde erhvervsstøtte, såvel regionalt, nationalt som i EU generelt. Og prioriteringen af midler og felter er ikke sket i en åben (folkelig) debat, derimod i en proces, hvor multinationale selskabers tusindvis af lobbyister har siddet med ved prioriteringen, sammen med EU-kommisærer, embedsmænd, kommissionspolitikere, nationale delegationer m.fl.", slutter SNESUP-sekretæren.

Igen og igen

Der ligger mange små nedture bag de store forskeropture, mange ensformige eksperimenter

Man hører mest om medaljens forside. De forskningsmæssige resultater, de videnskabelige artikler, legaterne og hæderen. Men forskning er ikke nødvendigvis en jævnt fremadskridende proces, og ofte bygger de store sejre på en lang række små nederlag, og de store spring kommer efter lang tids stilstand. Det kan **Marie Krogsgaard**, ph.d.-studerende i nanoscience ved Interdisciplinary Nanoscience Center på AU, tale med om.

UNG FORSKER

Hendes projekt går ud på at skabe en simulering af det stof, blåmuslingerne bruger til at klæbe sig fast med. Og det er ikke noget med at dykke rundt i lunt badevand eller sidde med en kop te og kigge på muslinger i et akvarium. Det er rendyrket laboratoriarbejde. For når man nu ikke på forhånd kender trylledrikkens opskrift, så må man prøve sig frem.

"Man ændrer hele tiden i ingredienserne og tester egenskaberne. På den måde kører man i ring – man prøver noget, det virker ikke, så prøver man noget nyt, og så videre. Det kan give mange nedture. I starten var det nærmest sådan en sinuskurve, der kører op og ned – nu virker det ... nej ikke alligevel. Og ens humør svinger med".

Husk at der er andet end forskning

Hendes udfordring er at fintune sammensætningen af stoffer for præcist at kunne ramme de egenskaber, der gør blåmuslingens klæbestof så unikt og effektivt. Og det kan vare flere uger, før et nyt forsøg på en "opskrift" er klar til at blive testet. Til gengæld tager det kun et øjeblik at teste, om den nye sammensætning har forbedret de egenskaber, hun er ude efter, og på få minutter kan flere ugers oparbejde spænding og optimisme altså blive vendt til skuffelse.

"Det er en lang proces, og hvis man så har været uheldig, er det selvfølgelig træls. Men man lærer ikke at sætte alle penge på en hest. Så jeg har små eksperimenter kørende ved siden af, og så bliver slaget ikke helt så hårdt, når det ikke virker," fortæller hun.

Af den grund er det også vigtigt, at man ikke lægger hele sit liv i forskningen. Der skal helst være andre lyspunkter i hverdagen, når forsøgene er frugtesløse: "Man lærer at huske, at andre ting er lige så vigtige – at man har

venner og hobbyer. Jeg synes også, at undervisning af andre kan være et godt supplement. Jeg har selv et hold førsteårsstuderende, og der får man en anderledes direkte respons på, om ens undervisning virker".

Der skal held til

Baggrunden for Marie Krogsgaards ph.d.-projekt blev lagt i hendes speciale, der i princippet byggede på samme opgave med at eftergøre muslingernes superlim. Men det havde hun umiddelbart ikke særlig meget held med, og efterhånden som tiden gik, uden at hun havde noget at skrive speciale om, begyndte febrilskheden så småt at indfinde sig.

"Specialet gik ud på, at jeg skulle gå fra A til B, men jeg havde end ikke A. Der var bare ikke noget der virkede, så jeg besluttede ikke at holde sommerferie, for jeg ville bare have det resultat," fortæller hun.

Og så lige pludselig var der bingo. Hun havde ramt den rigtige opskrift og lavet muslingelim.

"Jeg kan huske, min mor ringede dagen før og spurgte, hvor langt jeg havde tilbage i mit speciale, og jeg svarede, at jeg i hvert fald manglede 80 procent. Men havde hun ringet dagen efter, ville svaret have været, at jeg manglede 20 procent."

Læren for hende af den oplevelse peger i to forskellige retninger. Den ene er, at forskningsarbejde kræver tålmodighed. Den anden er, at det også kræver held: "Jeg har været heldig med mine forsøg, og så er det sjovt for mig. Men jeg kender ph.d.-studerende, der er virkelig talentfulde og arbejdssomme, men de har bare ikke så meget held."

Humør-sinuskurve flader ud

Det særlige ved blåmuslingens klistreevne er som sagt, at den er meget stærk, men især at den er i stand til at lime i vandige miljøer, hvilket er noget de fleste lim ikke kan. Derfor er der nogle ganske spændende perspektiver for det produkt, Marie Krogsgaard er i gang med at skabe. For eksempel vil det kunne bruges inden for kirurgien til at lime sår sammen i stedet for at sy dem.

Det at have et konkret mål og formål med forskningen er noget, der passer hende fint: "Jeg kan godt lide, at der er anvendt forskning, at man kan se, hvad det kan blive til.

og igen ...

nter og held, fortæller ph.d.-studerende i blåmuslinge-lim

Marie Krogsgaard smiler, men laboratoriet kan også byde på mange sure stunder, når forsøgene driller.

Og jeg kan godt lide, at man kan forklare et projekt, og almindelige mennesker kan forstå, hvad man laver. Det var det, der tændte mig i projektet,” siger hun, der allerede – sammen med sin vejleder, **lektor Henrik Birkedal** – har søgt patent på muslinge-limen.

Hendes ph.d.-projekt bygger på de resultater, hun opnåede i sit speciale. Nu skal den kemiske sammensætning forbedres og videreudvikles: ”Når du får et resultat inden for science, åbner det altid nye døre. Man kan jo altid gøre det bedre. I min ph.d. tester jeg blandt andet, hvor stærk limen er, og hvor godt, den binder, og så prøver jeg at forbedre limens egenskaber.”

Samtidig føler Marie Krogsgaard, at hendes ’sinuskurve’ af op- og nedture er fladet noget ud. Dels fordi hun er blevet mere vant til arbejdsformen, dels fordi hun er blevet dygtigere til at styre forsøgene i en rigtig retning, så kurven generelt er mere opadgående.

Problemer bliver siddende i hovedet

Der kan dog være dage, hvor hun går irriteret hjem fra arbejde, fordi forsøgene driller. For forskningen er ikke bare et job, det er også en passion.

”Et job er noget, man kan lægge til side. Når man kan gå hjem uden at have løst sit problem og glemme alt om det, til man

møder ind kl. 9 næste morgen. Men jeg kan ikke lade det ligge, hvis der er noget, der ikke virker. Og det kan godt ske, jeg sidder om aftenen og diskuterer det med min kæreste, der også arbejder inden for science”.

Marie Krogsgaard er alene om sit projekt, og især i starten kunne hun godt savne en makker at sparre med. Efterhånden som hun er kommet godt ind i sit stofområde og laboratoriearbejdet, er det ikke noget, der generer hende mere. Til gengæld er der masser af sparring og socialt fællesskab i det ph.d.-miljø, hun er en del af. Så der er altid nogle at dele sejre og nederlag med.

”Delt ud på tre kontorer med 3-4 på hvert kontor. Dørene er åbne, vi kommer ind og ud, så det er et dynamisk miljø. Og så har vores vejleder indført sådan en tradition med, at hvis nogen i gruppen har opnået noget godt, drikker vi champagne sammen, og så gemmes proppen med personens navn på,” fortæller hun, der – som beskeden nordjyde – ikke vil ud med, hvor mange champagnepropper, der ligger med hendes navn på. Nogle stykker er det blevet til.

Lige-på-forskning i Harvard

En anden stor inspiration, Krogsgaard har oplevet, er på Harvard i USA. I begyndelsen af året vandt hun et

Eliteforsk-rejsestipendium, og det gjorde det muligt med et halvt års internship på Harvard fra januar til juni måned.

Og som mange andre før hende må hun bare erkende, at Harvard er noget særligt.

”Du har bare sådan en høj koncentration af de dygtigste folk, og det giver en helt anden måde at tænke på og et helt andet drive. Og så har amerikanere jo en anden måde at snakke på. Så ligegyldigt hvor kedeligt ens projekt er, så er det altid ’fantastisk’ og ’virkelig spændende’. Det kan lyde åndssvagt, men det har faktisk også en positiv virkning.

På Harvard blev Marie Krogsgaard koblet på et helt andet projekt, hvor hun blev en del af en stor international gruppe på omkring 50 forskere. Hun blev sat sammen med en postdoc og en anden ph.d.-studerende, fik en laboratoriebank og en konkret opgave, der skulle løses.

Selvom forskningsmetoderne er universelle, oplevede hun alligevel, at det særlige drive på stedet gav udslag i en anderledes tilgang til forskningen: ”De forsker på en helt anden måde. De er mere modige ... de går bare lige på. Det kan man godt lære lidt af. Vi kan måske godt tænke lidt længe over det, før vi prøver tingene. Og så er de virkelig gode til at sige: Hvordan kommer man hurtigtst fra A til B, i stedet for at gøre så mange krumspring.”

Fint skal det være

Selvom Marie Krogsgaard hidtil har haft succes – og held – med sin forskning, er det ikke givet, at hun vil forfølge en forskerkarriere ved universitetet. Det er en mulighed blandt andre.

”Jeg kunne også sagtens se mig selv lave noget helt andet. Man kan også blive konsulent eller arbejde ved for eksempel Novo Nordisk. Det kommer an på, hvad der byder sig,” siger hun. I dag har hun omkring halvandet år tilbage af sin ph.d.-ansættelse. Den tid skal bruges til at forbedre og videreudvikle muslinge-limen. Lige for tiden handler det om at optimere styrken i forskellige sammenhænge – og farven. For det skal ikke bare være stærkt – det skal også se godt ud.

”Hvis du for eksempel skal bruge det til at lukke et sår sammen med, vil du gerne have en lim, der ikke er orange eller blå.”

lah

Moderne gedemarked: Masteruddannelser

Et åbent og ukontrolleret marked for uni'er og private udbydere, så der er ikke nødvendigvis sammenhæng mellem pris og kvalitet

Hvordan kan prisforskellen på to akkrediterede masteruddannelser være tidobbel? Og hvordan kan private virksomheder udbyde uddannelser på universitetsniveau?

Det er et par spørgsmål, som dukker op, når man prøver at danne sig overblik over et broget og uigennemsigtigt marked for masteruddannelser. I dag udbydes de af konkurrerende udbydere fra uni'er over professionshøjskoler til sågar private kursusvirksomheder.

Så selv om en master officielt kan side-stilles med en kandidatgrad, er det et helt anderledes ureguleret område end de klassiske universitetsuddannelser, konstaterer **AU-professor Steen Hildebrandt** fra Institut for Marketing og Organisation:

"Man må se i øjnene, at disse uddannelser er forretninger. Og på den ene side er det sundt med konkurrence, for det får de konkurrerende op på dupperne. På den anden side er det også en konkurrence på prisen, og

det kan give en tendens til at slække på kravene, dels for at gøre det billigere, dels fordi der kan være et ønske om, at de studerende helst skal bestå eksamen," siger Hildebrandt.

Professor: Ikke kvalitetsgodkendt

Steen Hildebrandt kan personligt bekræfte, at udbudte masteruddannelser ikke altid lever op til den lovede standard. I 2012 var han i en kort periode tilknyttet den private udbyder **Probanas MBA-uddannelse** (master of business management). Men han trak sig, fordi han ikke kunne stå inde for kvaliteten.

"Det gik op for mig, at det som potentiel studerende ikke var muligt at få adgang til pensum eller oplysninger om pensum. At man ikke kan få indblik i, hvad en uddannelse indeholder, det kan jeg slet ikke acceptere."

Grunden er og var angiveligt, at Probona opererer med en særlig form for undervisning, hvor pensum ikke findes som bøger, men ligger på elektroniske databaser. Hildebrandt vurderer, at man simpelthen ønsker at dække over et undervisningsmateriale, der ikke lever op til en acceptabel standard.

"Jeg tolker det på den måde, at undervisningsmaterialet er udarbejdet af mennesker, der ikke har de nødvendige kompetencer".

FORSKERforum har forgæves forsøgt at indhente økonomioplysninger på den aggressive private kursusudbyder – som bombarderer FORSKERforum med spam-reklamer. Det har heller ikke været muligt at få en kommentar fra Probona-direktør Peter Joensen til Hildebrandts kritik.

Professortitler legitimerer

For ikke-universiteter, der udbyder masteruddannelser, er det vigtigt at få personer som Steen Hildebrandt til at stille op med navn og titel. Det kræver nemlig forskere ved tavlen, hvis man vil have prædikatet 'forskningsbaseret uddannelse'.

"På universitetet har du en sikker kobling mellem forskning og undervisning, men når det handler om private udbydere, har du ikke en tilsvarende sikring. Så jo, man køber en lektor eller en professor for at skaffe en vis legitimitet," forklarer Hildebrandt.

Når pris og kvalitet ikke hænger sammen

Den aggressive private kursusudbyder Probona sparer – efter Hildebrandts vurdering

– på kvaliteten af undervisningsmaterialet. Men der er ikke nødvendigvis en direkte sammenhæng mellem pris og kvalitet på markedet. Både på SDU, AU og AAU kan man få MBA-uddannelser, der koster det halve af CBS'. Faktisk kan man få masteruddannelser på universitet for helt ned til 30.000 kroner.

"Der foregår en forretningsmæssig vurdering af priserne på disse uddannelser. Kommer du som ansat på en folkeskole og vil have en master til 400.000, så vil din leder besvime. Men hos Mærsk er det ikke noget, der vælter budgettet. Nogle uddannelser kan godt have høj kvalitet, men henvende sig til mennesker, der kun har 30.000 kroner, og det kan også være en god forretning. Så prisfastsættelsen har også noget med pris-elasticiteten og markedets evne til at betale at gøre," siger Steen Hildebrandt.

“

Det gik op for mig, at det som potentiel studerende ikke var muligt at få adgang til pensum eller oplysninger om pensum. At man ikke kan få indblik i, hvad en uddannelse indeholder, det kan jeg slet ikke acceptere

Steen Hildebrandt

De helt dyre uddannelser adskiller sig ofte fra andre ved at lokke med og indeholde dyre studieture og prominente undervisere, der fx flyves ind fra udlandet. Det gør selvsagt en uddannelse dyrere og tillige mere eksklusiv, men ikke nødvendigvis bedre: "Vi ligger under for en antagelse om, at hvis man har fløjet 8 timer fra Chicago, så er man bedre, end hvis man kommer fra Roskilde," siger Hildebrandt sarkastisk.

CBS-prodekan: MBA'ere kræver bedre service

Prodekan Christian Tangkjær fra HD- og masteruddannelser på CBS bekræfter, at to studierejser til USA og Asien er med til at gøre EMBA-uddannelsen bekostelig. Han nævner også, at CBS' uddannelse henvender sig til et internationalt marked, hvilket gør markedsføringsarbejdet dyrt.

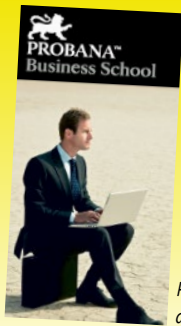
En tredje faktor er det, han kalder støttefunktionerne.

"En af de støttefunktioner er service til de

Master ikke beskyttet titel

En masteruddannelse er på den ene side en veldefineret størrelse som et-årigt fuldtidsstudium, der dog oftest afvikles som deltidsstudium over to år. Det er samlet på 60 ECTS-point og dermed at sidestille med en kandidatgrad.

Alligevel kan der være stor forskel, for 'master' er ikke en beskyttet titel. Alle kan i princippet slå sig op med et kursus og kalde det en master. I første omgang er det akkrediteringerne, der skiller fårene fra bukkene. Men akkreditering kan også være et vidt begreb. Et er den officielle danske, som Akkrediteringsinstitutionen foretager, og som danske universiteter læner sig op ad. Noget andet er, at en master-uddannelse kan være akkrediteret i udlandet, hvis den for eksempel udbydes i samarbejde med et udenlandsk universitet, fx Henley Business School, som annonceres aggressivt i pressen, og som er lige så dyre som CBS. Og endelig er der udbydere, der har flere akkrediteringer som et slags ekstra kvalitetsstempel.

Probona udbyder en ikke-akkrediteret MBA til 135.000

studerende. Vores erfaring er, at vi skal kunne levere en god service i vores studieadministration, når de studerende sideløbende med deres studie har en karriere og et liv,” fortæller Christian Tangkjær.

MBA-studerende kræver et forhøjet serviceniveau?

”Der er forskellige uddannelser, forskellige fagelementer, forskellige støttefunktioner og behov for større grad af service.”

CBS-prodekanen er uenig i Steen Hildebrandts synspunkt – at kvalitetsniveauet for CBS’ MBA er omtrent det samme som på de andre universiteter, selvom prisen er mere end dobbelt:

”Titlen er den samme, men indholdet er ikke det samme. Vores EMBA er rankede blandt de 100 bedste i verden. Vi kunne godt lave en MBA-uddannelse til 150.000, men kvaliteten ville ikke blive særlig høj.”

Men generelt er Tangkjær fra CBS bekymret for det, han kalder manglende gennemsigtighed på markedet for masteruddannelser.

”At en privat udbyder flyver nogle undervisere ind, gør jo det jo ikke forskningsbaseret i dansk sammenhæng. Det vigtige er, at der er et forskningsmiljø bagved. Vores studieledere er aktive forskere, der har ansvar for det fulde studium.”

CBS: Ikke pengemaskiner

Men selvom en MBA på CBS koster mere end dobbelt så meget som eksempelvis på AU, vil han ikke anerkende billedet af masteruddannelser som pengemaskiner, hverken for CBS eller andre.

”De skal være med til at finansiere den løbende drift, men de må ifølge loven ikke generere overskud. Så alle de mange masteruddannelser er ikke udtryk for et ønske om at tjene penge. Det er ønsket om at skabe kompetencer og bygge bro mellem forskning og praksis. Jeg tvivler på, at du kan få dokumenteret, at universiteterne skovler en masse penge.”

De private udbydere gør det vel, fordi der er en forretning?

”Ja, men så skal de også op i en volumen. Og derfor sætter de en anden pris,” forklarer CBS-prodekanen. CBS’ HD-, master- og MBA-uddannelser har samlet ca. 4000 studerende og omsætter for 180 mio. kroner om året.

lah

Forskel mellem CBS’ og Niels Brocks priser

Med en pris på 125.000 kroner er MBA-uddannelsen på Niels Brock den umiddelbart billigste, FORSKERforum kunne lokalisere på markedet. Det handler ikke om discount, men om godt købmandsskab siger **MBA-programleder Lone G. Colding** fra Niels Brock.

”Vi går primært efter små og mellemstore virksomheder, for vi mener, der bør være en pris for dem, der ikke kan handle 400.000 kroner igennem i deres organisation. Vi arbejder meget på at gøre det økonomisk og skruer blandt andet på forplejning og rammer – uden at det bliver dårlig forplejning.”

Selvom undervisningen sker i Danmark, skal uddannelsen på Niels Brock mest ses som et ’franchise’ af Middlesex University.

”Udgangspunktet er, at vi skal bruge deres materialer, powerpoints og alt, hvad de laver derovre. Så undervisningen sker på baggrund af deres forskning, og vi bliver valideret af universitetet.”

Men de danske undervisere er ikke forskere?

”Nej, for hvor du i en master har brug for et fagligt højt niveau, har du i en MBA ydermere brug for erhvervs erfaring på højt niveau – helst direktør-niveau”, siger programlederen.

SDU: God master-kvalitet til 30.000

På SDU kan man tage en master i globalisering og strategi til 30.000 kroner. Men den lave pris betyder ikke, at kvaliteten fejler noget.

”Det gør den ved Gud ikke. Vi er lige akkrediteret med særdeles gode resultater,” siger **SDU-lektor og studieleder Peter Seeberg** ved Center for Mellemøststudier. Han fortæller, at prisen er den samme, som da uddannelsen blev oprettet i 2002, hvor 30.000 var en ganske normal pris. Økonomisk løber den stadig fornuftigt rundt med 15-20 studerende på holdet, men nu overvejer centret faktisk at sætte prisen lidt op for at sikre uddannelsen ved færre tilmeldinger.”

Hvorfor er andre masteruddannelser så meget dyrere end jeres på SDU?

”Det har jeg ikke en tilstrækkelig viden om ... måske fordi vi ikke behøver udenlandske foredragsholdere. Vi er jo et internationalt center, så vi kan klare os med vores egen forskningsbaseret,” forklarer Seeberg.

Tænker du ikke: Det tager de sig vist meget godt betalt for?

”Det ved jeg ikke, om jeg skal mene noget om. Der kan sikkert være meget gode grunde til det...”

lah

Danske uni’ers udbud: Prisen til forskel

Scroller man ned over lange lister over danske master-uddannelser, konstateres, at der i hvert fald er et punkt, hvor forskellene på selv akkrediterede masteruddannelser er til at få øje på: prisen!

Starter man i den helt billige ende, så er det absolut bedste tilbud – FORSKERforum har kunnet lokalisere – en SDU-masteruddannelse i globalisering og integration, fuldt akkrediteret og godkendt. Pris: 30.000 kroner.

På RUC må man hoste op med 64.000 kroner for de billigste masteruddannelser.

Og har du 120.000 kroner er der fx råd til en sexologi-master i Aalborg.

De dyre business-MBA’er

I den dyre ende finder man ledelses-uddannelserne, først og fremmest MBA’erne (master of business administration). Men selv her er forskellene markante.

Både SDU og AU udbyder en MBA til 165.000 og AAU til en anelse mere.

Og så er der lidt af et spring op til de dyre drenge. CBS’ EMBA – executive MBA – koster 400.000 kroner.

I samme prisklasse som CBS ligger nogle private udbydere i Danmark – den danske AVT Business School og den engelske Henley Business School.

Det er imidlertid også blandt private udbydere, man finder de billigste MBA’er. International Business Academy i Kolding tilbyder en EMBA i samarbejde med Coventry University for 149.000. Niels Brock har en MBA (med Middlesex University) til 125.000 kroner.

Og endelig er der den nye dreng i klassen Probona, der udbyder en ikke-akkrediteret MBA til 135.000.

Konferencens undervurderet

Allan Johnson undrer sig over ritualer, rutiner og særheder, som Akademia finder sig efter

Så ligger endnu et konferenceår bag os, enorme stabler af brugte tekopper er kørt igennem hotellernes opvaske-maskiner og i kilometervis af mikrofon-ledninger rullet nydeligt sammen. Det er lidt ligesom åbningsscenen i Grease; vi sidder på kontoret med endnu et par gode historier at dele om konferencers ritualer og rutiner – de sædvaner, der tilsammen udgør en af vores ganske særlige fornøjelser som akademikere.

Men bidrager noget af det egentlig til vores produktivitet som forskere? Når man tænker på, hvor meget arbejde, der skal til for at forberede et conferenceindlæg af 15 minutters varighed (måske er der tale om et års slid), er det forbavsende, hvor lidt de fleste går op i den efterfølgende spørgetid. Spørgetiden efter presentation af papers er en undervurderet (bag-)side ved konferencelivet.

Men nogle gange kan spørgsmålene være af mere mærkværdig karakter.

Det venlige spørgsmål

Hvis spørgetiden indledes med pinlig tavshed, varer den som regel ikke længe. Tilsyneladende er der altid en, der påtager sig at bryde tavsheden med et tyndt spørgsmål om metodologi eller i hvilken retning, du nu har tænkt dig gå med dit arbejde. Det kan nogle gange være ordstyreren selv, der forsøger at igangsætte en diskussion, eller det kan være en venlig sjæl, som selv kender alt til det med de tavse ansigter. Selv om det venlige spørgsmål i sagens natur er venligt ment, er det i bedste fald kødløst og udelukkende stillet som en gestus til oplægsholderen. Tak, var der andre, der gerne vil sige noget ...?

Fortæl os hvad som helst-spørgsmålet

Sandsynligvis det spørgsmål, du allerhelst vil blive stillet. Dette – nært beslægtet med det venlige spørgsmål – er så bredt formuleret, at du stort set kan svare, som du har lyst. Det kan være den perfekte anledning til at sige alt det, du ikke nåede, inden ordstyreren meddelte, at tiden var gået.

Tal til mig personligt-spørgsmålet

En tilhører kan gøre brug af en række rimelige slidte fraser til at signalere, at vedkommende nu stiller et tal-til-mig-personligt spørgsmål, fx:

"I 1989 publicerede jeg en artikel, hvori jeg argumenterede for ..." eller "Det har sådan set ikke noget med din egen forskning at gøre, men jeg kunne godt tænke mig at spørge dig, om ikke ...". Får man et spørgsmål af den her slags, er der ikke andet at stille

op end at se bort fra samtlige andre tilstedeværende og indlede sig på énsidig debat med den anden. Tal-til-mig-personligt sigter nemlig mod at få flyttet et i bredt henseende relevant emne over i et domæne, der er så personligt og idiosynkratisk, at det stort set kun kan være relevant for den, der har stillet spørgsmålet.

Det vævende spørgsmål

Strengt taget er denne kategori ikke et spørgsmål overhovedet, men ikke desto mindre er det et hyppigt indslag i spørgetiden. En tilhører griber chancen for at holde sin egen enmandstale, som med lidt god vilje muligvis kunne knyttes til emnet for dit indlæg eller sågar høre ind under konferencens overordnede tema. Og da de endelig gjorde sig færdige, har du sikkert været i tvivl, om hvorvidt du burde lægge det ud til spørgsmål fra gulvet.

Det obsternasige spørgsmål

Det kan godt være, at det obsternasige spørgsmål i starten ganske kort gav sig ud for at være en opbyggelig kommentar til din forskning. Men meget hurtigt gik det over i en offentlig fremvisning af irritabilitet. Det er selvfølgelig mere end tilladt, at nogen sætter spørgsmålstegn ved din forskning eller din metode, men det særlige ved den obsternasige kategori er, at det stiller den spørgendes opfarende hidsighed til skue og dermed afslører, at vedkommende holdt op med at lytte, straks du præsenterede temaet for dit indlæg.

Det bedrevidende spørgsmål

Absolut det mest uudholdelige blandt alle former for respons. Det bedrevidende spørgsmål er en teknik, hvorved en tilhører gør opmærksom på:

- 1) at de ved mere om din forskning, end du selv gør;
- 2) at din forskningsmetode er meget mangelfuld i forhold til den, de selv ville anvende, hvis de selv skulle lave samme forskning;
- 3) at de intet har fået ud af dit indlæg og tillige opfatter det som noget nær en fornærmelse. For at dække over, at (1) sandsynligvis er løgn, kører de endnu hårdere på med (3).

Det uforståelige spørgsmål

Jeg har fået aggressive spørgsmål, idiotiske spørgsmål, sleske spørgsmål og (ofte)

uforståelige spørgsmål. Jeg har forsøgt at håndtere dem alle med pli og humor. Hvis jeg ikke kan forstå, hvor man vil hen, bruger jeg en formulering som f.eks.: 'Hvis jeg forstår dig ret, så siger du, at ...'; eller 'Lad mig lige prøve at udrede dit spørgsmål ...'; og så siger jeg bare noget, der har forbindelse til det, jeg har talt om. Det plejer at stille de fleste tilfreds. (Eksempel: Litteraturprof. Susan Bassnett, Warwick)

Det har været kedeligt-spørgsmålet

Det altid tilbagevendende "Der er lige tid til et sidste spørgsmål", skal oversættes sådan: "Jeg er pinligt bevidst om, at det her har været en ret kedsommelig affære, og at vi alle gerne vil ud herfra og få noget kaffe. Men for at bidrage til illusionen om, at vores session har været en kæmpe succes, er der ikke bare en enkelt blandt publikum, der gerne vil frem i rampelyset og finde på noget tilnærmelsesvis relevant at spørge om?". (Eksempel: Uddannelsesprofessor Gary Thomas, Birmingham)

eredede genre: Spørgetiden

presentation af papers

ANALYSE: Spørgsmåls formål

Det grundlæggende problem med alle disse spørgsmålstyper – som vi vel alle i en eller anden udstrækning har personlig erfaring med – er, at de alle er udformet således, at de bringer den spørgende i fokus. Det, de giver anledning til, er en som regel fuldstændig virkningsløs udveksling mellem to mennesker blandt 10, 20 eller måske flere tilstedeværende, hvor den spørgende i sidste ende uvægerligt siger mere om sin egen indre verden end om selve emnet.

Når man tænker på, at vores profession bygger på indsigtfuld kommunikation og udfordrende spørgelyst, er det nok overraskende, at disse uforklarlige, ophidsede eller vævende spørgsmål udgør en så synlig bestanddel i vores professionelle kontakt. Litteraturprofessor Susan Bassnett indrømmer: ”Jeg tænker tit, at der åbenbart findes en særlig stamme af folk, der tager på konference for at stille åndssvage spørgsmål udelukkende med det formål at mærke suset ved at høre sin egen stemme og bringe sig selv i centrum.”

Sexuel selektion

Antager vi, at spørgetidens formål består i at fordre engageret diskussion om et forskningsemne samt en professional vurdering af afsluttet forskningsarbejde, må vi nok konstatere, at de spørgsmål, folk stiller, alt for ofte rammer ved siden af.

Professor i adfærdsøkologi Tim Birkhead mener ligefrem, at conferenceindlæg og efterfølgende spørgsmål kan forklares ud fra seksuel selektion. Folk (oftest mænd) deltager i konferencer for at stille deres kvaliteter som forskere til skue, og de, der stiller spørgsmål (eller i hvert fald mange af dem), gør det for ligeledes at fremvise egne kvaliteter. Især de store konferencer tiltrækker denne type af konkurrerende adfærd.

Opvisninger af afstand, ligegyldighed og foragt

Det starter faktisk som en mulighed for den uvurderlige dialog, som forskningsarbejdet kræver, men det falder ofte sammen i isolerende opvisninger af afstand, ligegyldighed og foragt.

Dermed ikke sagt, at hyggespørgsmålene er spor bedre: Fortæl-os-hvad-som-helst-spørgsmålet får den videnskabelige dialog til at forstumme lige så hurtigt som Det bedreviddende spørgsmål. Vel kan det være fornøjeligt at tage imod spørgsmål, der alluderer til vores genialitet, og hvor meget på forkant vi er med vores forskning. Men den slags er akkurat lige så dræbende for den velovervejede debat og videnskabelige evaluering, ligesom det i den grad fordrer den form for ensidig respons, som helt ignorerer konferencens kontekst.

Tankeeksperiment: Hvis en journalist gjorde det samme?

Prøv at forestille dig følgende scenarie. Tre af verdens førende eksperter i et usædvanligt forskningsemne – velsagtens verdens eneste eksperter på området – er sat sammen med mikrofoner. En radiojournalist læser sin introduktion op. Journalisten ved, at hun har 15 minutter til at få eksperterne til at lukke op for deres ideer, udfordre dem, sammenholde deres individuelle synspunkter og føre dem i retninger, som eventuelt kan give lytterne ny indsigt.

Radiojournalisten koncentrerer sig kun om at føre disse kloge og eksklusive

interviewofre i en retning, som giver mening for lytterne. Hun kunne ikke drømme om at tale om sig selv! Hun er pinligt bevidst om, at hendes spørgsmål vil være provokerende og muligvis blive opfattet som kritiske og irriterende, men hun arbejder for en fremlæggelse og debat, som om 15 minutter vil vise sig at værdifuld.

På den måde kan journalist-metoden være en udmærket model for konferencespørgsmål. Den forsøger at åbne frem for at lukke og sigter mod at være produktiv i stedet for fordummende at pudse den enkeltes – journalistsens eller spørgerens – personlige kæphest eller glorie. Selv om man også skal være bevidst om, at en journalsists spørgsmål er styrende igennem sin metodik, så anerkendes interview-subjektets iboende værdi som en, der besidder særlig viden, som skal eksponeres på en åben og kritisk måde.

Findyrk formen: Akademisk udspørgen

Formålet med konferencens spørgetid er selvfølgelig et andet end det, der gælder for medieinterviewet, hvorfor denne type af udspørgen nødvendigvis må tillempes den akademiske kontekst snarere end efterlignes.

Litteraturprofessor Francis O’Gorman fra Leeds mener ligefrem, at det kan få skadelig virkning på akademisk udspørgen, hvis forskere tager den mediebaserede model til sig: ”Vi har generelt i vores profession brug for på ny at oparbejde en sans for intellektuel stringens, hvor vi betragter konferencen mere ambitiøst, nemlig som et sted for intellektuel debat, der tager udgangspunkt i vores omfattende viden og indsigt”.

Akademisk udspørgen skal absolut udgå fra ideen om velinformeret kritik. Gøres det rigtigt, kan konferencens spørgetid være en værdifuld mulighed for på stringent vis at evaluere forskningsarbejde og åbne op for frugtbar dialog. Lad os håbe, at vi i næste konferenceseason er bevidste om det uproduktive i Det vævende udsagn og Tal-til-mig personligt-spørgsmål som nogle spørgekategorier, der siger mere om spørgeren selv end om den nyeste forskning i relation til præsentationen.

Kilde: Allan Johnson er adjunkt i engelsk ved City University of Hongkong

Times Higher Education, 29-08-2013 i Martin Aitkens oversættelse

DILEMMA

Tvunget ud af psykopatleder

Jeg er blevet tvunget på frivillig fratræden efter længere tids personlig forfølgelse fra en magtfuldkommen institutleder. Jeg var i bad standing. Og i tidligere og igangværende sager er der et lignende chikanemønster, så jeg valgte at give op og acceptere.

Baggrunden var, at jeg – bl.a. på grund af orlov pga. udlandsarbejde og personlige forhold – var kommet bagefter med publicering i 2009-11. Jeg fik en tjenstlig advarsel for ikke at overholde 'forskningsvogningsreglerne'. Institutlederen pålagde mig at publicere tre artikler – en for hvert af årene 2009-11.

Jeg udarbejdede så de ønskede artikler/bogkapitler, som blev optaget. Men institutlederen mente efterfølgende, at nu skulle jeg også aflevere en for 2012 (selv om vogningsreglerne faktisk gælder en samlet vurdering over en tre-årig periode). Jeg fik faktisk yderligere en artikel optaget til publicering, hvilket institutlederen ikke accepterede som en selvstændig artikel, fordi den baserede sig på det samme feltstudie som to tidligere publikationer! Derfor ville han ikke godkende, at jeg havde opfyldt min forskningsforpligtelse.

Institutlederen inddrog ikke, at jeg var en populær underviser og vejleder. Og han nægtede at godskrive, at jeg faktisk havde påtaget mig over 300 timers ekstraundervisning på et kursus i 2011. Jeg blev ikke kompenseret for dette, og derfor fik institutlederen det til at se ud som om, at jeg også stod i underskud i undervisningsforpligtelserne!

Min, min tillidsmands og min fagforenings oplevelse er, at institutlederen kørte personligt på mig. Jeg har kolleger, som har publiceret som mig, uden at de har fået påtaler. Institutlederens tolkning af reglerne er således meget selektiv og personlig. Det blev afsløret, da min fagforening bad om at få udleveret forsknings-vogtningen for alle instituttets medarbejdere, for at se om reglerne blev fortolket ens og alle blev behandlet lige. Han blev meget pikeret og nægtede at udlevere.

Institutlederen har med Universitetsloven fået alle magtmidler og -beføjelser, og dem bruger han til at sætte sine egne standarder, bøje regler samt fremme sine egne faglige kæpheste. Og så manipulerer han ved at regere via et del-og-hersk system med favorisering af

sine egne darlings, og derfor har han også en vis opbakning, som dog i bund og grund er baseret på frygt!

Da jeg begyndte at eftersøge forklaringer på institutlederens opførsel og motiver – hvorfor han gjorde sådan mod mig og andre – var den entydige forklaring i fagpsykologien, at han har psykopatiske træk. Patologisk siger nogle psykologer, at det faktisk gælder for hver 8. leder – og min var uheldigvis en af dem.

Jeg kom i bad standing. Først forsøgte jeg at forsvare mig mod hans forfølgelse og pres, formelt ved at svare på hans forvredne sagsfremstillinger samt ved at inddrage tillidsmand og fagforening. Universitetets HR-afdeling var involveret som mellemmand, og det var faktisk min oplevelse, at den var i klemme mellem regler og en magtfuld leders vilkårlige bøjning af samme regler. HR-afdelingen fik modereret nogle af hans værste excesser. Men universitetets direktør og rektor har været helt passive, på trods af at jeg altså langt fra er den første som rammes, og at topledelsen utvivlsomt kender til konflikterne.

Men til sidst gav jeg op, da institutlederen pressede på for, at jeg skulle fritstilles med en frivillig fratræden her og nu med et års løn. Det var mod min vilje, for jeg ville gerne have afsluttet min undervisning og vejledning samt samlet min forskning op. Og jeg synes i øvrigt at et års løn til ingenting er uanstændig brug af skattemidler, fordi en leder ikke kan lide en ansat!

Her er så mit dilemma: Jeg orkede ikke at stå imod institutlederens chikane og ødelægge de sidste år af mit arbejdsliv på den slags ledelsesmobning. Men nu – hvor jeg er fritstillet – har jeg dårlig samvittighed over, at jeg gav op og ikke tog kampen op mod institutlederen ved at kræve min ret og ved at eksponere hans regime for en større offentlighed. Jeg er langt fra den første, som er chikaneret ud, og andre står nu for skud. Men ingen tør gå åbent ud af frygt for at komme i min situation. Måske burde jeg af anstændighedsgrunde – og fordi jeg ikke havde så meget personligt i klemme – have taget kampen op, af hensyn til instituttets fremtidige institut-klima og de yngre medarbejdere?

Ufrivilligt fratrådt, +60 år.

Etikeren: Gå i medierne, HVIS du h

lad mig sige det med det samme: Den skildring, du giver af en egenrådig og urimelig institutleder kan jeg meget godt genkende fra min egen arbejdsplads. Heldigvis ikke på mit eget institut, men på i al fald to andre. Begge to har evnet at skabe frygt ved en form for terror vendt mod enkeltpersoner, der enten har en svag forskningsindsats, eller som forsker i noget, der ligger uden for institutlederens strategiske og personlige interesse.

Men der er alligevel noget i din fremstilling, som undrer mig og fremkalder en vis skepsis. Du undskylder dig med udlandsarbejde, skilsmisse, de facto overholdelse af publiceringsregler og ekstraundervisning, og det vil nok også under normale omstændigheder være fuldt tilstrækkelig. Men institutlederen har åbenbart skønnet, at dine publikationer var genbrug og din merundervisning af en eller anden grund uden for instituttets regler (eller modregnet i tidligere års minusundervisning). Du giver ikke nærmere detaljer om nogen af disse argumenter.

Til gengæld udnævner du institutlederen – endda ud fra "den entydige forklaring i fagpsykologien" – til *psykopat*, og du belægger din karakteristisk med, at 'nogle psykologer' siger, at "det faktisk gælder for hver 8. leder".

Den forklaring æder jeg ikke ubeset. Ganske vist giver Universitetsloven ledere umanerlig stor personlig magtspillerum på en vidensarbejdsplads. Og ganske vist er heller ikke jeg i tvivl om, at nogle ledere er *psykopater* – og det kan godt være, at *din* er det. Nu har du kun redegjort summarisk for din sag, og det giver ikke tilstrækkelige og fyldestgørende grunde for os andre til at acceptere, at der er sket et overgreb.

DILEMMA-SPALTEN

FORSKERforum forelægger et dilemma, som forskerverdenen har svært ved at tale om. Dilemmaet besvares af to erfarne personer fra uni-verdenen. De er udvalgt ud fra hver deres position som hhv. ETIKEREN og KYNIKEREN. De deltager anonymt og kender ikke hinandens identitet.

Det udvalgte dilemma er inspireret af de anonyme indlæg, som indkom til FORSKERUNDERSØGELSE 2012.

Har en god sag

Du skriver selv, at din TR og fagforeningen har været inde over sagen. På den ene side vil jeg antage, at de ville have fundet fejl og mangler, der kunne føre til en sag, HVIS der var tale om åbenlyse brud på regler og aftaler. På den anden side ligger det jo i sagen, at du har fået en fratrædelsesaftale, og det må jo betyde, at der er elementer, som taler til din fordel.

Du skriver også om universitetets HR-afdeling, universitetsdirektøren og selv rektor, der efter din fremstilling skulle være i lommen på en lokal institutleders ”vilkårlige bøjning af regler”. Underforstået at institutlederens ”oprydning” accepteres og måske endda anerkendes ovenfra. Jeg har – desværre – efter Universitetslovens indførelse ikke stor tillid til hverken HR, direktør eller rektor. For mig at se er de alle statsmagtens forlængede arm og stort set til skade for universitetet som en institution for akademisk dannelse og fri, kritisk forskning.

Men jeg føler mig ikke overbevist om, at du har retten på din side i denne sag. I al fald ikke med det sagsforløb og de argumenter, du fremfører. Derfor tøver jeg også med at give dig et etisk råd. Hvis du mener, at dine argumenter holder – og jeg tvivler på, at ledelsen ikke har formalia på sin side, hvis du ikke kvalificerer din sag yderligere – så kan du jo nu som fri intellektuel uden trusler fra din tidligere arbejdsgiver rejse en offentlig debat.

Gå i medierne, hvis du har en god sag. Også for dine kollegers skyld. Men vær sikker på, at du har sikre beviser på din side.

Kynikeren: Nyd dit otium

Sådan en leder har jeg også kendt. Han var vokset op i et pænt, men koldt hjem på den fine side af Østerbro og havde gået på den ene af landets to gamle kostskoler. I studietiden boede han på et studenterkollegium i indre by med et optagelsesritual, som kunne være skrevet af Lars von Trier til en S/M film. Vi kaldte ham Fyrsten efter Machiavelli. På hans kontor bag det overdimensionerede skrivebord hang 68'er-parolen ”ledere bliver ledere og ledere og ledere” i glas og ramme. Hans lærebog i ledelse hed ”Lean & Mean” og fritiden brugte han på studier i kampstrategi hos Clausewitz, Rommel og Alexander den Store. Han gjorde kun som han selv ville og gav hverken plads til med- eller modspil fra sine medarbejdere.

Til gengæld var han klar i mælet, forlangte høj faglig kvalitet af sig selv og andre og havde pinlig orden i regnskaberne. Han var på ingen måde afholdt, men alligevel respekterede vi ham som leder. Var han psykopat? Måske? Almindelig var han i hvert fald ikke.

Da Fyrsten faldt for den dengang gældende aldersgrænse, blev han afløst af sin modsætning: en ung, moderne leder, der kom fra en varm og tryk baggrund og havde en fast tro på, at positiv motivering var den afgørende kilde til såvel personlig som faglig fremgang og udvikling. Han indførte MUS, GRUS, coaching, stressterapi, frugtordning og gavekurv til jul. Han gik ind for tillids- og dialogbaseret ledelse og placerede sin mobile

Work Rack i centrum af det nyindrettede storrumskontor.

Til gengæld tog han nødigt en konflikt, og da dekanen i sin ophøjede visdom indførte en ny økonomistyringsmodel, som tildelte resurser efter instituttets produktion af STÅ, BFI points og eksterne indtægter, brød instituttets økonomiske grundlag definitivt sammen. Og vi blev indfusionerede i et i økonomisk henseende mere bæredygtigt storinstitut.

Når jeg ser din historie i lyset af egne erfaringer med forskellige slags ledere, kan jeg godt tvivle en lille smule på, at du har været udsat for den helt store uret. Og når du så også fortæller, at du har fået et helt års løn med ud til efterlønnen, ja så lyder det for mig som et ganske fair kompromis, hvor det sure og det søde er rimeligt fordelt.

Havde du udvist større mod og kæmpet for at beholde din stilling, kunne resultatet måske være blevet et andet. Tja, men det er jo ren spekulation, og sådan spiller klaveret selvfølgelig ikke.

Du må se i øjnene, at en mand er en mand og en aftale en aftale. Derfor: Se nu fremad! Glæd dig over, at du ikke længere har forskningsvogterens tunge sværd hængende over dit hoved, men kan træde ud i friheden og se frem til mange gode år som aktiv motionsløber, bjergbestiger, frimærkesamler, eller hvordan du nu vil bruge al den herlige tid, som du har fået foræret af ham psykopaten.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

AAU-rector kan tåle en gang røg...

Må man tage imod forskningspenge fra en tobaksfond? Nogle mener nej, men ikke Aalborgs rector Finne Kjærdsdam, der netop har fået penge fra Obel-fonden

Obel-fondens formand Christen Obel og AAU-rector Finn Kjærdsdam smilede om kap, da sidstnævnte 3. oktober modtog fondens hæderspris på 250.000 kroner.

I en kold tid med business-to-business og forskning-til-faktura er det rart at vide, man har venner, man kan regne med. En sådan ven har Aalborg Universitet, og vennen er Det Obelske Familiefond. Her er man sjældent fedtede med hverken store eller små gaver til det lokale universitet – lige fra en smart robot og Al Gore-besøg til fem særlige Obel-professorater til 33 millioner kroner.

Forleden blev det gode venskab og samarbejde endnu en gang beseglet, da AAU-rector Finn Kjærdsdam fik overrakt en personlig hæderspris på 250.000 kroner for sin store indsats for universitetet. Prisen blev overrakt til rektoren samtidig med, at der det seneste halvår er blevet konstateret kaos i økonomistyringen i Aalborg under Kjærdsdams daglige ledelse.

Men Obel-pengene gives som belønning for AAUs arbejde med at etablere en mediciner-uddannelse:

”Sagen for Finn er en fortsat ekspansion af Aalborg Universitet på alle parametre, og så helliger målet midlet, og alle muligheder undersøges”, konstaterede **fondens formand Christen Obel** og overrakte checken (se foto). De 200.000 kroner skal gå til et formål,

Kjærdsdam udpeger, mens de resterende 50.000 ryger i hans egen lomme.

Formand Obel er for øvrigt kendt som en meget nysgerrig og oprigtig forskningsinteressert person. Det var i hvert fald det skudsmål, Finn Kjærdsdam gav ham for fire år siden, da Christen Obel blev udnævnt til Honorary Fellow – en hæderspris der uddeles til en person, der – lige som Finn Kjærdsdam selv – har gjort noget ganske særligt for universitetet.

Kræftens Bekæmpelse: Nej tak til tobakspenge

Socialt set kan man også glæde sig over, at Finn Kjærdsdam vil være venner med Christen Obel. Det er der nemlig andre, der ikke vil. For eksempel vil foreninger som Kræftens Bekæmpelse og Hjerteforeningen ikke lege med Christen og hans Obel-fond. De synes, hans penge lugter – af røg.

Pengene i Det Obelske Familiefond kommer nemlig fra tobakssalg. Fonden ejer 35 pct. af Scandinavia Tobacco Company – verdens største fabrikant af cigarer og pipetobak. Og i pengekassen ligger også den formue, fonden fik, da man for få år siden

solgte House of Prince til sine partnere i British American Tobacco.

Tobaksrygning er som bekendt årsag til en lang række lidelser – først og fremmest hjertekarsygdomme, lungesygdomme og kræftsygdomme. Statens Institut for Folkesundhed har anslået, at rygning årligt koster 14.000 liv i Danmark.

Rektor Finn Kjærdsdam har dog ingen moralske kvababelser over at tage imod Obel-fondens penge:

”Jeg synes da, det vigtigste er, at pengene går til et godt formål”.

Du føler ikke, der er et moralsk dilemma?

”Nej. Jeg kan godt forstå, at Kræftens Bekæmpelse har det svært med det, de repræsenterer jo de syge. Men når pengene går til noget godt, kan jeg ikke se noget problem. Det var noget andet, hvis pengene kom fra ulovlige formål”.

Har rector Kjærdsdam haft overvejelser om det at modtage pengebeløb til egen lomme?

”Det er der jo forskere, der får hvert år. Det har vi såmænd ikke de store overvejelser omkring. Jeg tager det som en påskønnelse”.

lah

Se historien s. 6